

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra společenských věd

**Výslech dětí a mladistvých jako druh specifické
interakce**

Bakalářská práce

Interrogation of children and adolescents as a specific type of interaction

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Fonferová Ludmila Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Markéta Vojtková

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne

.....
Markéta VOJTKOVÁ

OBSAH

Úvod.....	6
1 Základní pojmy a význam	8
1.1 Výslech	8
1.2 Dítě	8
1.3 Zvlášť zranitelná oběť	9
2 Psychologické aspekty vývoje dětí a mladistvých	11
2.1 Vývojová období dětí	11
2.1.1 Období raného dětství	11
2.1.2 Předškolní věk	11
2.1.3 Mladší školní věk	12
2.1.4 Starší školní věk	13
2.1.5 Mladistvý.....	13
2.2 Teorie Erika Eriksona.....	14
2.3 Kognitivní vývoj dětí a mladistvých	15
2.3.1 Jean Piaget.....	15
2.4 Emoční vývoj dětí a mladistvých.....	17
2.5 Sociální vývoj dětí a mladistvých	17
2.6 Vliv vývojových faktorů na interakci během výslechu	18
2.7 Psychické ohrožení dítěte.....	19
2.7.1 Formy psychického ohrožení dítěte	19
2.7.2 Důsledky psychického ohrožení dítěte	20
3 Kognitivní a emocionální aspekty výslechu.....	21
3.1 Kognitivní procesy a jejich role v procesu výslechu	21
3.2 Percepční a paměťové procesy	22
3.2.1 Sugestibilita a vytváření falešných vzpomínek	24
3.3 Kritické myšlení.....	25
4 Průběh výslechu	27
4.1 Přípravná fáze	27
4.1.1 Analytická část.....	27
4.1.2 Syntetická část.....	27
4.2 Úvodní fáze.....	29
4.3 Zahájení výslechu.....	29

4.4	Fáze monologu	30
4.5	Fáze dialogu	30
4.6	Závěrečná fáze výslechu	31
5	Komunikace a interakce v rámci výslechu	33
5.1	Specifika komunikace s dětmi a mladistvými v procesu výslechu	34
5.2	Efektivní strategie pro komunikaci s dětmi a mladistvými během výslechu.....	35
6	Psychologické nástroje a metody výslechu dětí a mladistvých	37
6.1	Výběr vhodných psychologických nástrojů pro výslech dětí a mladistvých.....	37
6.2	Metody interakce s dětmi a mladistvými během výslechu.....	38
6.3	Specifika použití psychologických testů a dotazníků při výslechu dětí a mladistvých.....	39
7	Speciální výslechová místnost.....	41
7.1	Vzhled samotné výslechové místnosti	42
7.2	Technická místnost a její funkce	43
8	Psychologické důsledky výslechové interakce.....	44
	Empirická část.....	45
9	Kvalitativní šetření.....	45
9.1	Výzkumné otázky.....	45
9.2	Výběr respondentů.....	45
10	Rozhovory s respondentkami.....	47
11	Závěry a interpretace výzkumného šetření.....	60
	Závěr.....	63
	Seznam použité literatury.....	64
	Přílohy.....	69

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá tématem výslechu dětí a mladistvých jako specifickým druhem interakce mezi osobou vyslýchající a osobou vyslýchanou. Práce je složena z teoretické a praktické části. Teoretická část se skládá z osmi kapitol. Jednotlivé kapitoly se věnují specifikům výslechu dětí. Praktická část se věnuje analýze rozhovorů, které byly provedeny s respondenty.

KLÍČOVÁ SLOVA: výslech dětí, psychologický vývoj, komunikace, individuální potřeby, specifika výslechu dítěte, výslechová místnost

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the topic of interrogation of children and adolescents as a specific type of interaction between the interrogator and the person being interrogated. The thesis consists of theoretical and practical parts. The theoretical part consists of eight chapters. Individual chapters are devoted to the specifics of interrogation of children. The practical part is devoted to the analysis of the interviews that were conducted with the respondents.

KEYWORDS

interrogation of children, psychological development, communication, individual needs, specifics of child interrogation, interrogation room

Úvod

Výslech dětí a adolescentů je tématem, které má pro psychologii a právní systém velký význam. V oblasti psychologie se jedná o důležitou oblast vývojové psychologie, která se zabývá studiem psychologických aspektů vývoje dětí a mladistvých. Vývojová psychologie má v oblasti výslechu dětí a mladistvých mimořádný význam z několika klíčových důvodů. Za prvé, vývojová psychologie nám pomáhá porozumět tomu, jak se děti a mladiství vyvíjejí a jaké jsou jejich specifické potřeby a schopnosti. To je klíčové pro to, abychom mohli přistupovat k nim s respektem a empatií a aby byl výslech pro ně co nejméně traumatizující. Za druhé, vývojová psychologie nám pomáhá porozumět tomu, jaké jsou kognitivní a emocionální faktory, které ovlivňují schopnost dětí a mladistvých dávat spolehlivé výpovědi. To je klíčové pro to, abychom mohli posoudit, jak spolehlivé jsou výpovědi dětí a mladistvých a jak je můžeme využít v rámci právního procesu. V oblasti právního systému je výslech dětí, a i mladistvých důležitý, a to z důvodu, že může v procesním postavení sloužit jako důkaz. Výslech dětí v postavení obětí trestného činu je z procesního hlediska výslechem svědka. Dále jsou prováděny výslechy dětí – mladistvých páchajících trestnou činností neboli provinění a dětí ve věku do 15 let páchajících čin jinak trestný.

Téma výslechu dětí a mladistvých jsem si vybrala, protože mě to téma zajímá a chtěla bych se mu v budoucnosti věnovat. Výslech dětí a mladistvých představuje náročný a složitý úkon, který vyžaduje individuální přístup a důkladnou přípravu. Každé dítě se vyvíjí jinak, má odlišné schopnosti vyjádření a reakce na stresové situace či traumatizující události. Proto je nezbytné, aby vyslychající osoby disponovaly vhodnými znalostmi a dovednostmi pro práci s dětmi.

Tato bakalářská práce si klade za cíl podrobně prozkoumat problematiku výslechu dětí a je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část této práce se zaměřuje na základní pojmy a koncepty spojené s výslechem dětí a mladistvých. Jsou zde podrobně analyzovány psychologické aspekty vývoje dětí a mládeže, včetně jejich kognitivních,

emocionálních a sociálních charakteristik. Dále je věnována pozornost průběhu samotného výslechu, komunikačním strategiím vhodným pro výslech dětí a mladistvých, a významu psychologických nástrojů a metod v tomto procesu. Diskutuje se také o speciálních výslechových místnostech a jejich přínosu pro minimalizaci negativních důsledků výslechu na psychiku mladých osob. Celkově je teoretická část koncipována tak, aby poskytla ucelený pohled na problematiku výslechu dětí a mladistvých.

Praktická část práce je založena na kvalitativním šetření, jehož cílem bylo zodpovědět výzkumné otázky ohledně charakteristik výslechu dětí ve speciální výslechové místnosti. V této části jsou prezentovány výsledky rozhovorů s respondenty, kteří mají zkušenosti s výslechem dětí a mladistvých. Závěry a interpretace získaných dat jsou také součástí praktické části práce, která klade důraz na pozitivní a negativní aspekty výslechu dětí ve speciální výslechové místnosti. Data jsou analyzována a vyhodnocena s cílem ověřit výzkumné hypotézy.

1 Základní pojmy a význam

1.1 Výslech

Výslech je proces, během něhož se jedna strana snaží získat informace, výpověď nebo svědectví od druhé strany, obvykle za účelem vyšetřování, vyjasnění nebo zjištění pravdivosti určitých událostí nebo situací. V právním kontextu je výslech často spojen s policejním vyšetřováním, soudními řízeními a právními procesy, kde svědectví svědků nebo obviněných hraje důležitou roli při určování pravdy a vytváření soudních důkazů.

Samotný výslech může mít několik různých forem, jako například výslech jako trestně-procesní úkon, výslech jako kriminalistická metoda, výpověď, taktika vedení výslechu, analytická a syntetická fáze výslechu, stadia výslechu a výslech jako sociálně-psychologický problém. Výslech je proces, který se řídí přísnými pravidly a zákony, aby byla zajištěna spravedlnost a ochrana práv všech zúčastněných stran. Vyslýchaný má právo na obhajobu a na to, aby byl vyslechnut v souladu s právem. Vyslýchaný musí být informován o svých právech a musí být mu poskytnuta přiměřená péče a ochrana. Výslech je velmi důležitým prvkem v trestním řízení, protože může poskytnout klíčové informace o podezřelých osobách a o skutečnostech trestného činu. Výslech může být prováděn různými způsoby, jako například osobně, telefonicky nebo písemně.¹

1.2 Dítě

Termín "dítě" nemá jednotnou definici, kterou by jednoznačně stanovila nějaká autorita. Definice dítěte může být ovlivněna kontextem, v němž je použita, a může se lišit v různých oborech a právních systémech.

Organizace spojených národů (OSN) vychází z Všeobecné deklarace lidských práv, která uvádí, že *"Pro účely této Úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve."*² Tato definice je základem pro práva

¹ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5., s.13-20

² Úmluva o právech dítěte a související dokumenty. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1. s 3

dítěte a je široce uznávána po celém světě. V různých právních systémech se věk, do kterého je osoba považována za dítě, může lišit. V některých zemích může věk plnoletosti a definice dítěte variabilně kolísat. V České republice je obvyklý věk 18 let pro plnoletost, ale v některých jiných zemích to může být jinak.

Dítě je člověk v období od narození až do dosažení plnoletosti. V tomto období prochází dítě vývojem, který zahrnuje fyzické, kognitivní, emocionální a sociální změny. Dítě je závislé na péči a ochraně dospělých a má právo na zajištění základních potřeb, jako jsou výživa, zdravotní péče, vzdělání a bezpečnost. Dítě je zároveň jedinečnou osobností s vlastními potřebami, zájmy a schopnostmi. V průběhu vývoje se dítě učí novým dovednostem a získává nové zkušenosti, které mu umožňují rozvíjet se a přizpůsobovat se světu kolem sebe.³

Dítě je chráněno zákonem a má právo na zajištění svých základních potřeb a na ochranu před jakýmkoli druhem zneužívání, zanedbávání nebo diskriminace. Dospělí mají zodpovědnost za zajištění péče a ochrany dětí a měli by se řídit zásadou nejlepšího zájmu dítěte.

1.3 Zvlášť zranitelná oběť

Definice zvlášť zranitelné oběti je stanovena zákoně č. 45/2013 Sb. §2 odst. 4. v platném znění:

„(4) Zvlášť zranitelnou obětí se pro účely tohoto zákona při splnění podmínek uvedených v odstavci 2 nebo 3 rozumí

a) dítě,

b) osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy,

³LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

c) oběť trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), trestného činu znásilnění (§ 185 trestního zákoníku), trestného činu týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku) nebo trestného činu teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku),

d) oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilím, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběť trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.“⁴

⁴ §2 odst. 4 zákona č. 45/2013 Sb. odst. 4 Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

2 Psychologické aspekty vývoje dětí a mladistvých

2.1 Vývojová období dětí

Vývojové etapy dětí a mladistvých (adolescentů) jsou specifické fáze vývoje, kterými procházejí jednotlivci od dětství až po ranou dospělost. Tyto etapy jsou charakterizovány určitými úkoly nebo konflikty, které jedinec musí řešit, aby se zdravě vyvíjel. Jednou z nejznámějších teorií v oblasti vývoje osobnosti je teorie Erika Eriksona, který popsal osm vývojových stadií s konflikty, které je třeba řešit.

2.1.1 Období raného dětství

Období raného dětství, nazývané také batolecí věk, trvá od 1 do 3 let života dítěte a představuje klíčovou fázi v jeho vývoji. Během tohoto období dochází k významným změnám v osobnostním a sociálním rozvoji. Dítě se postupně stává samostatnějším a aktivnějším, začíná si uvědomovat svůj vztah k okolnímu prostředí a projevuje snahu o nezávislost. Erikson označuje toto období jako autonomii, kdy dítě začíná projevovat svou vůli a snahu o samostatnost. V raném dětství dochází k významnému rozvoji řeči a komunikace s dospělými, dítě začíná chápat své vlastní "já" a aktivně se zapojuje do her, kde modeluje mezilidské vztahy. Toto období je také charakterizováno úsilím o samostatnost, projevy vlastní vůle, ale také trucovitostí a vzdorovitostí. Rané dětství je klíčovým obdobím pro formování osobnosti dítěte, rozvoj jeho sociálních dovedností a budování sebevědomí a identity v rámci rodiny a širšího sociálního prostředí.⁵

2.1.2 Předškolní věk

Období předškolního věku trvá od 3 do 6 let a je obdobím intenzivního psychického a sociálního vývoje dítěte. Tato fáze je z hlediska psychického vývoje mimořádně důležitá, jelikož se zde formuje dětská osobnost a probíhá zásadní změna ve struktuře motivů⁶. Hlavní činností dětí v tomto období je hra,

⁵ ZACHAROVÁ, Eva. Základy vývojové psychologie. Ostravská univerzita, Ostrava, 2012.

⁶ Motiv je v psychologii chápán jako vnitřní podnět nebo síla, která řídí chování jedince a směřuje ho k dosažení určitého cíle nebo uspokojení potřeby. Motivy mohou být různého druhu, například biologické (jako je potřeba jídla nebo spánku), sociální (jako je potřeba přijetí či přátelství) nebo

kteřá hraje klíčovou roli ve změně a formování motivů. Děti se v této fázi začínají zapojovat do tematických her, kde napodobují dospělé či modelují různé situace. Předškolní období je také spojeno s první tvarovou přeměnou postavy, kdy se mění proporce dětského těla, prodlužují se končetiny a dochází k motorickým změnám. Důležitým prvkem je také sociální interakce dětí, kdy se začínají učit spolupracovat a budovat vztahy s vrstevníky. Toto období je klíčové pro další rozvoj myšlení, matematických schopností a citového vývoje dítěte.⁷

2.1.3 Mladší školní věk

Mladší školní věk, obvykle zahajovaný kolem věku 6-7 let a trvající až do přibližně 11 let, představuje klíčové období v lidském životě, během kterého děti procházejí významným rozvojem na různých úrovních. Kognitivně se děti intenzivně učí nové dovednosti a znalosti, jako je čtení, psaní, matematika a další školní předměty, což je zásadní pro jejich akademický úspěch a budoucí učení. Tento proces zahrnuje rozvoj abstraktního myšlení, logického uvažování a paměti. Sociálně se děti v tomto období začínají integrovat do školního kolektivu, navazují nová přátelství, učí se spolupracovat s vrstevníky a rozvíjejí sociální dovednosti, jako je empatie a porozumění sociálním interakcím. Tato fáze je klíčová pro budování základů pro zdravé sociální vztahy a efektivní komunikaci. Fyzicky se děti v mladším školním věku také intenzivně vyvíjejí, s rychlým růstem těla, rozvojem motorických dovedností a koordinace pohybů, což je důležité pro celkový rozvoj jejich tělesných schopností a zdraví. Podpora ze strany rodiny a školy hraje v této fázi klíčovou roli při vytváření podmínek pro optimální rozvoj dítěte a přípravu na další fáze jeho života. Mladší školní věk je také důležitý pro budování sebevědomí, sebeúcty a rozvoj individuálních schopností a talentů dítěte, což má dlouhodobý vliv na jeho osobnostní růst a úspěch.⁸

osobnostní (jako je touha po seberealizaci nebo uznání). Motivy mohou ovlivňovat jednání člověka jak vědomě, tak nevědomě a hrají důležitou roli v procesu rozhodování a motivaci k jednání. Ve vývojové psychologii jsou motivy důležité pro formování osobnosti a chování jedince v různých věkových fázích.

⁷ ZACHAROVÁ, Eva. Základy vývojové psychologie. Ostravská univerzita, Ostrava, 2012.

⁸ ZACHAROVÁ, Eva. Základy vývojové psychologie. Ostravská univerzita, Ostrava, 2012.

2.1.4 Starší školní věk

Starší školní věk je období v životě dítěte, které se obvykle vymezuje jako doba mezi 12 a 15 lety, tedy po mladším školním věku a před koncem povinné školní docházky. Toto období je charakterizováno biologickými a duševními změnami spojenými s dospíváním. Během staršího školního věku dochází k intenzivnímu růstu a vývoji těla, kdy děti začínají dosahovat pohlavní zralosti a dochází k dalším fyzickým změnám spojeným s dospíváním. Duševně se děti v tomto období začínají více zajímat o svou identitu, osobnostní vlastnosti a vztahy s okolím. Dochází k rozvoji abstraktního myšlení, schopnosti kritického myšlení a sebereflexe. Sociálně se děti ve starším školním věku začínají více orientovat na své vrstevníky a vytvářet si vlastní sociální sítě mimo rodinu. Toto období je také spojeno s hledáním vlastní identity, sebevyjádřením a seberealizací. Děti ve starším školním věku se postupně připravují na vstup do dospělosti a začínají si klást otázky ohledně své budoucnosti a kariéry. Starší školní věk je tak klíčovým obdobím pro formování osobnosti, sebevědomí a budování dovedností potřebných pro život v dospělosti.⁹

2.1.5 Mladistvý

Mladistvý neboli adolescent je termín, který se obvykle používá pro označení jedinců ve věku od 15 do 18 let. Toto období je charakterizováno jako kritické a nestálé, kdy se u jedince formují názory, dotváří se osobnost a projevuje se snaha o samostatnost a nezávislost. Mladiství mají často bohatou představivost a dokáží se trvale soustředit na jeden objekt zájmu. Jejich vnímání je nestereotypní, svěží a ostré. Mladiství jsou často schopni analýzy a syntézy jevů, ale jejich úsudek je často relativní a mohou často přecházet na základě pochybností od jednoho přesvědčení k druhému. Mladiství jsou v období, kdy se učí, jak se vyrovnávat s novými situacemi a jak se přizpůsobovat světu kolem sebe. Mají často zájem o nové zážitky a zkušenosti a snaží se objevovat svět kolem sebe.¹⁰

⁹ ZACHAROVÁ, Eva. Základy vývojové psychologie. Ostravská univerzita, Ostrava, 2012.

¹⁰ LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0. s 147-148

V trestněprávním kontextu se termín mladistvý používá pro dítě ve věku od 15 do 18 let, které spáchalo provinění v souladu se zákonem č. 2018/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Mladiství mají v rámci trestního řízení zvláštní postavení a jsou chráněni zvláštními zákony a pravidly, které mají za cíl chránit jejich práva a zajistit spravedlivý proces.

2.2 Teorie Erika Eriksona

Erik Erikson, německo-americký psycholog a psychoanalytik, je známý svou teorií psychosociálního vývoje, která poskytuje hluboký vhled do procesu vývoje osobnosti jedince od dětství až po stáří. Jeho teorie se liší od Freudovy teorie psychosexuálního vývoje tím, že klade důraz na sociální a kulturní faktory jako klíčové prvky formování osobnosti. Erikson identifikoval osm stadií vývoje, přičemž každé stádium je spojeno s konkrétním psychosociálním konfliktem, který jedinec musí řešit.¹¹

Stádium důvěry versus nedůvěry (0-1 rok): V tomto stádiu se dítě učí základní důvěře v sebe a ve svět kolem sebe. Pokud je dítě dostatečně péčí obklopeno a jeho potřeby jsou uspokojovány, vyvine se základní pocit důvěry. Nedostatek péče a nejistota mohou vést k nedůvěře a pocitu osamocení.

Stádium autonomie versus stud (1-3 roky): dítě začíná rozvíjet svou nezávislost a schopnost rozhodovat se. Podpora v rozhodování a povzbuzování dítěte v jeho snahách vede k rozvoji autonomie. Přílišná kontrola a omezení mohou vést k pocitu studu a pochybnostem o vlastní schopnosti.

Stádium iniciativy versus viny (3-6 let): dítě začíná projevovat iniciativu a zvědavost. Podpora v jeho snahách a povzbuzování k objevování nových věcí vede k rozvoji iniciativy. Přílišná kritika a potlačování dítěte mohou vést k pocitu viny a nízké sebeúctě.

Stádium pracovitosti versus méněcennosti (6-12 let): dítě začíná rozvíjet své dovednosti a schopnosti. Podpora v jeho úsilí a ocenění jeho

¹¹ BOEREE, C. George. Erik Erikson. Retrieved October, 2006, 10: 2008.

úspěchů vede k rozvoji pracovitosti. Nedostatek uznání a neúspěchy mohou vést k pocitu méněcennosti a nedostatku sebevědomí.

Stádium identity versus zmatku identity (12-18 let): dospívající začíná hledat svou identitu a své místo ve společnosti. Sebeobjevování a experimentování s různými rolemi a hodnotami je klíčové pro vytváření identity. Nedostatek jasné identity může vést k pocitu zmatku a nejistoty.

Stádium intimity versus izolace (18-40 let): jedinec hledá blízké vztahy a intimní spojení s ostatními lidmi. Schopnost navazovat zdravé a hluboké vztahy je klíčová pro rozvoj intimity. Izolace a strach z blízkosti mohou vést k pocitu osamělosti a izolace.

Stádium tvrdohlavosti versus stagnace (40-65 let): jedinec se snaží najít smysl a účel ve svém životě. Aktivní zapojení do práce a společenského života je důležité pro rozvoj tvrdohlavosti. Pasivita a nedostatek rozvoje mohou vést k pocitu stagnace a nedostatku smyslu.

Stádium integrity versus zoufalství (65+ let): jedinec se snaží vyrovnat se svým životem a akceptovat jeho celkový průběh. Schopnost přijmout minulost a najít smysl ve svém životě vede k pocitu integrity. Nedostatek smíření s minulostí a pocit ztráty mohou vést k zoufalství a beznaději.¹²

2.3 Kognitivní vývoj dětí a mladistvých

Kognitivní vývoj dětí a mladistvých se týká jejich schopnosti myšlení, učení a řešení problémů. V raném dětství jsou děti schopny rozpoznat základní barvy, tvary a objekty, ale postupně se učí složitějším konceptům, jako jsou čísla, abstraktní myšlení a logické úvahy. V adolescenci se kognitivní schopnosti dále rozvíjejí a mladiství se učí plánovat, rozhodovat se a přemýšlet o budoucnosti.¹³

2.3.1 Jean Piaget

Jean Piaget byl švýcarský psycholog, který se stal jedním z nejvýznamnějších myslitelů v oblasti kognitivní psychologie a vývojové psychologie. Jeho teorie kognitivního vývoje je jednou z nejznámějších

¹² ERIKSON, Erik H. Děťství a společnost. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-380-8.

¹³ PAVLÁT, Josef. Otcovství, děti a rodina. Česká a slovenská psychiatrie, 2008, 104.4: 189-195.

a nevlivnějších teorií v oblasti psychologie dětí. Piaget tvrdil, že děti procházejí čtyřmi stadii kognitivního vývoje: senzomotorické stadium, předoperační stadium, konkrétně operativní stadium a formálně operativní stadium. Každé stadium je charakterizováno specifickými mentálními schopnostmi a způsoby myšlení.¹⁴

V senzomotorickém stadiu (0-2 roky) se dítě učí, jak ovládat své tělo a jak vnímat svět kolem sebe pomocí svých smyslů. V tomto stadiu se dítě učí, jak koordinovat své pohyby a jak rozlišovat mezi sebou a okolním světem.¹⁵

V předoperačním stadiu (2-7 let) se dítě učí používat symboly a jazyk k vyjádření svých myšlenek. V tomto stadiu se dítě učí, jak používat slova a symboly k popisu světa kolem sebe, ale stále má tendenci myslet velmi konkrétně a nemá schopnost abstraktního myšlení.¹⁶

V konkrétně operačním stadiu (7-12 let) se dítě učí abstraktnímu myšlení a logickému uvažování. V tomto stadiu se dítě učí, jak rozlišovat mezi příčinou a následkem a jak používat logiku k řešení problémů. Toto stádium umožňuje dětem lépe komunikovat a vyjadřovat své myšlenky. Avšak vyšetřovatelé by měli být stále citliví k tomu, že děti nemusí mít plně rozvinuté abstraktní myšlení a nemusí být schopny provádět komplexní úvahy.¹⁷

Ve formálně operačním stadiu (12 let a více) se dítě učí abstraktnímu myšlení a schopnosti uvažovat o hypotetických situacích. V tomto stadiu se dítě učí, jak používat logiku a abstraktní myšlení k řešení složitých problémů a jak uvažovat o hypotetických situacích. To znamená, že mladiství jsou schopni komunikovat a vyjadřovat své postoje a pocity více zralým způsobem. Je však důležité brát v úvahu, že mladiství mohou být stále emocionálně zranitelní a náchylní k sociálnímu tlaku, což může ovlivnit jejich výpovědi.¹⁸

¹⁴ EYSENCK, Michael W. a KEANE, Mark T. Kognitivní psychologie. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1559-4.

¹⁵ Saul Mcleod, PhD. Piaget's Sensorimotor Stage Of Cognitive Development. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/sensorimotor.html>. [cit. 2023-11-21].

¹⁶ Saul Mcleod, PhD. Piaget's Preoperational Stage [online]. 2023 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/preoperational.html>

¹⁷ Saul Mcleod, PhD. The Concrete Operational Stage Of Cognitive Development [online]. 2023 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/concrete-operational.html>

¹⁸ Saul Mcleod, PhD. Piaget's Formal Operational Stage: Definition & Examples [online]. 2023 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/formal-operational.html>

Piagetova teorie zdůrazňuje aktivní účast dítěte na vlastním učení a vývoji. Podle Piageta je kognitivní vývoj dětí procesem, ve kterém si děti budují své mentální schéma a struktury prostřednictvím interakce se svým okolím a prostředím. I přes kritiku a revize jeho teorie zůstává Piagetův přínos k porozumění kognitivního vývoje dětí a jeho důraz na aktivní účast jedince na vlastním učení klíčovým prvkem v oblasti psychologie dětí a vývoje.¹⁹

2.4 Emoční vývoj dětí a mladistvých

Emoční vývoj dítěte je složitý proces, který začíná již od narození a pokračuje po celou dobu dětství a adolescence. V raném věku dítě začíná projevovat základní emoce, jako je radost, smutek, strach nebo vztek, a postupně se učí rozpoznávat a pojmenovávat tyto emoce. Důležitou roli v tomto procesu hraje vztah s primárními pečovateli, kteří dítěti poskytují bezpečí, podporu a porozumění, což je klíčové pro rozvoj emocionální inteligence. Během školního věku dítě začíná rozvíjet schopnost empatie, porozumění a sdílení emocí s ostatními. Učí se rozpoznávat a regulovat své emoce, vyjadřovat je vhodným způsobem a řešit konflikty. Sociální interakce s vrstevníky a učiteli hrají v této fázi důležitou roli v rozvoji emočních dovedností a schopností.²⁰

Emoční vývoj dítěte je ovlivněn různými faktory, včetně genetických predispozic, prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, interakcí s lidmi kolem sebe a zkušenostmi, které zažívá. Podpora a porozumění ze strany rodičů, učitelů a dalších důležitých osob v životě dítěte jsou klíčové pro zdravý emoční vývoj. Emoční inteligence a schopnost efektivně řešit emocionální situace jsou důležité pro psychické zdraví, sociální adaptaci a úspěch dítěte v budoucím životě.

2.5 Sociální vývoj dětí a mladistvých

Sociální vývoj dětí a mladistvých se týká jejich schopnosti navazovat vztahy s ostatními lidmi a interagovat s nimi. V raném dětství jsou děti schopny

¹⁹ EYSENCK, Michael W. a KEANE, Mark T. Kognitivní psychologie. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1559-4.

²⁰ PAVLÁT, Josef. Otcovství, děti a rodina. Česká a slovenská psychiatrie, 2008, 104.4: 189-195.

navazovat vztahy s rodiči a dalšími dospělými, ale postupně se učí navazovat vztahy s vrstevníky a rozvíjet sociální dovednosti, jako jsou sdílení, spolupráce a empatie. V adolescenci se sociální vývoj stává složitějším, protože mladiství se potýkají s novými sociálními situacemi, jako jsou romantické vztahy a skupinová dynamika, a učí se, jak se vypořádat s konflikty a řešit problémy.²¹

2.6 Vliv vývojových faktorů na interakci během výslechu

Vývojové faktory mohou hrát důležitou roli v tom, jak jednotlivci vnímají a reagují na výslech. Tyto faktory mohou zahrnovat věk, vzdělání, kulturní a sociální pozadí, zkušenosti s právním systémem a další faktory.

U dětí a adolescentů jsou vývojové faktory zvláště důležité, protože mohou mít omezenou schopnost porozumět právnímu systému a procesu výslechu. Děti mohou mít omezenou schopnost porozumět složitým otázkám, které jsou jim kladeny během výslechu, a mohou být náchylnější k ovlivňování a manipulaci. Adolescenti mohou být náchylní k rizikovému chování a mohou mít tendenci podceňovat důsledky svých činů. Proto je důležité, aby vyslychající osoba měla vhodné vzdělání a zkušenosti s prací s dětmi a adolescenty. Vyslychající osoba by měla být schopna přizpůsobit svůj styl výslechu věku a vývojové úrovni vyslychané osoby a měla by být schopna vysvětlit složité otázky a pojmy v jazyce, který je pro vyslychanou osobu srozumitelný.

Dalším faktorem, který může ovlivnit interakci během výslechu, jsou osobnostní vlastnosti vyslychané osoby. Například některé osoby mohou být náchylnější k lhaní nebo manipulaci, zatímco jiné osoby mohou být více otevřené a upřímné. Vyslychající osoba by měla být schopna rozpoznat tyto rysy a přizpůsobit svůj styl výslechu tak, aby maximalizovala pravdivost výpovědi.

V neposlední řadě mohou být vývojové faktory ovlivněny i prostředím, ve kterém se výslech koná. Výslechová místnost by měla být vhodně upravena a vybavena tak, aby minimalizovala stres a úzkost vyslychané osoby.

²¹ BROBERG, A.; KLINGBERG, Gunilla. Child and adolescent psychological development. *Pediatric Dentistry: A Clinical Approach*, 2009, 2: 17-31.

Vyslychající osoba by měla být schopna vytvořit přátelské a podpůrné prostředí, které umožní vyslychané osobě cítit se co nejvíce uvolněně a bezpečně.²²

2.7 Psychické ohrožení dítěte

Psychické ohrožení dítěte je závažným problémem, který může mít dlouhodobé negativní důsledky na dítě a jeho psychický vývoj a celkové zdraví. Děti v nejranějším věku, jako jsou nedonošení novorozenci nebo děti s mentální retardací, jsou často obzvláště ohrožené nedostatkem péče a pozornosti.

2.7.1 Formy psychického ohrožení dítěte

Psychické ohrožení dítěte může se projevovat různými formami, z nichž každá má své specifické charakteristiky a důsledky pro psychický vývoj dítěte.

Týrání dítěte může zahrnovat jak fyzické, tak psychické formy. Fyzické týrání zahrnuje záměrné způsobování fyzické bolesti nebo zranění dítěti, což může mít vážné následky na jeho fyzické i psychické zdraví. Psychické týrání naopak zahrnuje verbální ponižování, zastráňování nebo manipulaci dítěte, což může negativně ovlivnit jeho sebeúctu a emocionální stabilitu.

Zneužívání dítěte může být sexuálního nebo emocionálního charakteru. Sexuální zneužívání zahrnuje jakékoli sexuální jednání s dítětem, které je nevhodné pro jeho věk a vývojovou fázi, a může mít devastující následky na psychiku dítěte. Emocionální zneužívání zahrnuje manipulaci, ponižování nebo zanedbávání emocionálních potřeb dítěte, což může vést k poruchám osobnosti, úzkostem a depresím.

Zanedbávání dítěte může být fyzického nebo emocionálního charakteru. Fyzické zanedbávání zahrnuje nedostatečnou péči o základní potřeby dítěte, jako je strava, hygiena nebo lékařská péče, což může vést k fyzickým a psychickým problémům. Emocionální zanedbávání zase zahrnuje nedostatek emocionální podpory, lásky a pozornosti ze strany rodičů nebo pečovatелů, což může vést k problémům se sebeúctou, sociálními vztahy a emocionální stabilitou.

²² NĚMEC, Miroslav. Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-141-6.

2.7.2 Důsledky psychického ohrožení dítěte

Psychické ohrožení dítěte, jako je týrání, zneužívání a zanedbávání, může mít závažné důsledky na jeho psychické, emocionální a sociální zdraví. Děti vystavené těmto formám traumatu mohou vyvinout různé poruchy osobnosti, jako je například hraniční porucha osobnosti nebo posttraumatická stresová porucha, což může negativně ovlivnit jejich schopnost navazovat zdravé vztahy s ostatními lidmi a prosazovat se v běžném životě. Taktéž mohou trpět úzkostmi, depresí a dalšími psychickými poruchami, což může vést k nízké sebeúctě, nedostatečnému sebevědomí a sociální izolaci. Důsledky psychického týrání se mohou projevit i ve vzdělávání, kde děti mohou mít obtíže se soustředěním, učením a dosahováním úspěchů ve škole, což může mít dlouhodobé negativní dopady na jejich akademický rozvoj a budoucí kariéru. Navíc, psychické týrání může zvýšit riziko pro opakování cyklu týrání v budoucnosti, pokud děti nedostanou adekvátní podporu, terapii a ochranu.²³

²³ LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada), 1984. str. 281-288

3 Kognitivní a emocionální aspekty výslechu

Kognitivní a emocionální aspekty mají zásadní význam v rámci procesu výslechu dětí a mladistvých. Tyto dvě složky ovlivňují, jak dítě nebo mladistvý komunikuje, jak rozumí otázkám a jak na ně reaguje. Pochopení a zohlednění těchto aspektů je klíčem k efektivnímu a respektujícímu výslechu.

Vědomí a zohlednění kognitivních a emocionálních aspektů výslechu je nezbytné pro zachování důvěry, respektu a férovosti během tohoto procesu. Dítě nebo mladistvý musí být schopen komunikovat o událostech a pocitech bez obav, že bude nepochopen nebo znevážen. Díky tomu lze zajistit, že výslech poskytne spolehlivé a relevantní informace pro právní systém, přičemž bude dodrženo právo dítěte na ochranu a férový proces.

Emocionální aspekty výslechu se týkají emocí a psychických stavů, které mohou ovlivnit průběh výslechu. Výslech může být stresujícím zážitkem, což může vyvolat úzkost a strach. Tyto emoce mohou ovlivnit schopnost komunikovat a vyjadřovat své pocity. Pokud dítě nebo mladistvý byli svědky traumatických událostí, emocionální stres může být zvláště významný. Vyslýchající musí být schopen udržet klid a empatii, aby vyslýchanému pomohl uvolnit se a odpovídat na otázky. Emoční aspekty výslechu mohou být ovlivněny faktory jako strachem, úzkostí, hněvem nebo frustrací. Důvěra a respekt jsou zásadními faktory pro uvolnění stresu a vytvoření prostředí, ve kterém se dítě nebo mladistvý cítí komfortně a ochotně sdílet svou výpověď.²⁴

3.1 Kognitivní procesy a jejich role v procesu výslechu

Kognitivní aspekty výslechu se týkají schopnosti dítěte nebo mladistvého chápat otázky a vyjadřovat své myšlenky. Dále se týkají myšlení, vnímání a paměti vyslýchaného. Výslech může být náročný na kognitivní úrovni, protože vyslýchaný musí být schopen si pamatovat detaily a odpovídat na otázky. Vyslýchaný také musí být schopen porozumět otázkám a formulovat odpovědi. Kognitivní aspekty výslechu mohou být ovlivněny faktory jako únavou, stresovou situací nebo nedostatečným porozuměním jazyka. Tyto schopnosti se vyvíjejí

²⁴ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5.

s věkem. Děti a mladiství se nacházejí v různých fázích vývoje, což ovlivňuje jejich kognitivní schopnosti a chování během výslechu. Proto je důležité, aby byl výslech přizpůsoben jejich kognitivním schopnostem a aby byl prováděn s ohledem na jejich emoční stav.

V předškolním věku (do 6 let) mají děti omezené kognitivní schopnosti, což může ovlivnit jejich schopnost poskytnout přesné a relevantní informace během výslechu. Děti v této věkové skupině mají tendenci vnímat svět kolem sebe jako celek a nejsou schopny rozlišovat detaily. Mohou také mít obtíže s uchováváním informací v paměti a popisováním událostí tak, aby byly srozumitelné pro ostatní.

Ve věku školním (6-11 let) se děti začínají učit abstraktní myšlení a rozlišovat podstatné od nepodstatného. Mohou být schopny poskytnout přesnější informace o událostech, ale stále mohou mít obtíže s uchováváním informací v paměti a popisováním událostí tak, aby byly srozumitelné pro ostatní.

Ve věku adolescentů (11-18 let) se kognitivní schopnosti stávají podobnými jako u dospělých. Adolescenti jsou schopni abstraktního myšlení a rozlišování podstatného od nepodstatného. Mohou být schopni poskytnout přesné a relevantní informace o událostech, ale stále mohou být ovlivněni svými emocemi a předsudky.²⁵

3.2 Percepční a paměťové procesy

Percepční a paměťové procesy hrají v procesu výslechu dětí a mladistvých klíčovou roli. Porozumění těmto procesům je nezbytné pro posouzení, jak dítě nebo mladistvý vnímá a pamatuje si události, což zásadním způsobem ovlivňuje jejich schopnost poskytovat spolehlivé výpovědi.

Percepce je mentální proces, který zahrnuje vnímání a interpretaci senzorických informací z okolního prostředí. Tento proces zahrnuje všechny smysly, jako jsou zrak, sluch, hmat, chuť a čich. Percepce umožňuje

²⁵ KONRÁD, Zdeněk; NĚMEC, Miroslav a NOVOTNÝ, František. Vybrané otázky teorie a praxe výslechu. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. s 61-62

jednotlivcům vnímat a interpretovat svět kolem sebe a reagovat na něj. Alena Plháková ve své knize definuje percepci jako

*„Vnímání neboli percepci lze definovat jako organizaci a interpretaci sensorických informací. Je to proces, jehož výsledkem jsou vjemy, které se mnohdy značně liší od neúplných údajů zaznamenaných našimi smysly. Tok sensorických informací putuje do mozku, který je dále třídí a zpracovává. Jejich konečná interpretace a pochopení významu probíhá v lidském vědomí. Lidé coby tvorové hledající smysl mají tendenci doplňovat chybějící informace, seskupovat různé objekty, vidět celky a slyšet smysluplné zvuky“.*²⁶

U dětí a mladistvých se vývoj percepčních schopností mění s věkem. Například mladší děti mohou mít omezenou schopnost vnímat detaily a komplexní situace. Jejich schopnost percepce se postupně rozvíjí, což ovlivňuje, jak vnímají a reagují na události během výslechu.

Vyslychající musí být schopen vnímat a interpretovat verbální a neverbální signály vyslychaného, jako jsou například jeho tón hlasu, gesta a mimika. Tudíž by měli být vyšetřovatelé citliví k tomu, jak vyslychaní vnímají své prostředí a situaci a měli by zohledňovat jejich vnímání při formulaci otázek a komunikaci.

Paměť je mentální proces, který zahrnuje ukládání, uchovávání a vybavování informací. Tento proces umožňuje jednotlivcům uchovávat a vybavovat si informace o minulých událostech, zkušenostech a znalostech. Paměť může být rozdělena do tří hlavních kategorií: sensorická paměť, krátkodobá paměť a dlouhodobá paměť. Sensorická paměť uchovává informace po dobu několika sekund, krátkodobá paměť uchovává informace po dobu několika minut a dlouhodobá paměť uchovává informace po dobu několika let až celého života.²⁷ V procesu výslechu je paměť důležitá, protože vyslychaný musí být schopen si pamatovat detaily a odpovídat na otázky. Vyslychaný také musí být schopen vybavit si informace, které jsou relevantní pro výslech. Mladší děti mohou mít omezenou dlouhodobou paměť a mohou být náchylné ke zkreslení

²⁶ PLHÁKOVÁ, Alena. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6. s 129

²⁷ PLHÁKOVÁ, Alena. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6. s 193-207

paměti. Starší děti mohou být schopni lépe zachovat detaily a sledovat chronologii událostí.

Paměťové procesy jsou také ovlivněny stresovými situacemi a emocemi. Úzkost a strach, které mohou dítě nebo mladistvý prožívat během výslechu, mohou ovlivnit jejich schopnost koncentrace a paměťové výkony. Traumatické události mohou způsobit, že paměťové stopy jsou více rozptýlené a nepřesné.

Vyšetřovatelé musí být schopni identifikovat, jak se dítě nebo mladistvý zvládá vnímat a pamatovat si události, a přizpůsobit svůj přístup. Důležité je také minimalizovat stresové faktory a vytvořit bezpečné prostředí, které umožní dítěti nebo mladistvému lépe koncentrovat se na výslech.

3.2.1 Sugestibilita a vytváření falešných vzpomínek

Sugestibilita se týká tendence jedince přijímat nebo vytvářet informace na základě sugestivních podnětů, a to i za situací, kdy jsou tyto informace nepřesné nebo nesprávné. Sugestibilita se stává zvláště důležitou ve vztahu k dětem a mladistvým. Děti jsou obzvláště náchylné k sugestivním otázkám a podnětům, což může vést k vytváření falešných vzpomínek nebo zkreslení těch skutečných. Například, pokud je dítěti kladena sugestivní otázka typu "Neřekl ti někdo, že se to stalo?" může dítě vytvořit falešnou vzpomínku na událost, která se nikdy nestala, pouze na základě dotazu. To může mít vážné následky pro spravedlnost a může vést k neoprávněným obviněním nebo soudním omylům.

Vytváření falešných vzpomínek je proces, při kterém jedinec začne věřit nebo si pamatovat události, které se nikdy nestaly. Tyto jevy mají významné následky pro proces výslechu a důvěryhodnost výpovědí. Vytváření falešných vzpomínek je jev, který zahrnuje schopnost vytvářet vzpomínky na základě sugestivních informací, vlivu druhých osob nebo vlastní fantazie. U dětí a mladistvých je tento proces zvláště výrazný, protože jejich mozky jsou vývojově flexibilnější a náchylnější k ovlivnění. Výsledkem může být, že dítě začne věřit,

že se stala událost, která se vůbec nestala, což může mít závažné právní důsledky.²⁸

Aby se předešlo sugestibilitě a vytváření falešných vzpomínek během výslechu dětí a mladistvých, je důležité, aby vyšetřovatelé používali neinvazivní, otevřené otázky, které minimalizují ovlivnění výpovědi.

3.3 Kritické myšlení

Kritické myšlení je aktivní a systematická kognitivní strategie pro zkoumání, hodnocení a pochopení událostí, řešení problémů a rozhodování na základě zdravého uvažování a platných důkazů. Přesněji řečeno, kritické myšlení zahrnuje: udržení postoje, který je otevřený a zároveň skeptický; rozpoznání rozdílu mezi fakty a teoriemi; snaha o věcnou přesnost a logickou konzistenci; objektivní shromažďování, vážení a syntéza informací; vytváření rozumných závěrů, úsudků a závěrů; identifikace a zpochybňování základních předpokladů a přesvědčení; rozlišování skrytých nebo implicitních hodnot; vnímání podobností a rozdílů mezi jevy; porozumění kauzálním vztahům; omezení logických nedostatků a osobních předsudků, jako je vyhýbání se přílišnému zjednodušování a přílišnému zobecňování; rozvoj tolerance k nejistotě a nejednoznačnosti; zkoumání alternativních perspektiv a vysvětlení; a hledání kreativních řešení.²⁹

Kritické myšlení hraje v procesu výslechu dětí a mladistvých zásadní roli a ovlivňuje, jakým způsobem tito jedinci chápou a reagují na otázky, informace a situace během procesu výslechu. Tento proces zahrnuje analýzu, syntézu a hodnocení informací s cílem přijmout informované rozhodnutí nebo stanovisko. Kritické myšlení zahrnuje schopnost rozpoznat a vyhodnotit argumenty, identifikovat logické chyby a nedostatky v argumentaci a rozpoznat předsudky a zkreslení. V procesu výslechu je kritické myšlení důležité pro vyslychajícího, protože mu umožňuje analyzovat odpovědi vyslychaného a rozpoznat případné

²⁸ MOSTON, Stephen. The suggestibility of children in interview studies. *First Language*, 1987, 7.19: 67-78.

²⁹ LEVY, David A. *Tools of critical thinking: Metathoughts for psychology*. Waveland Press, 2009.

nedostatky nebo nejasnosti v jeho výpovědi. Kritické myšlení také umožňuje vyslychajícímu klást relevantní otázky a vyhodnocovat odpovědi vyslychaného.

Kritické myšlení se skládá z několika důležitých aspektů. Prvním aspektem z nich je schopnost analýzy a vyhodnocení informací, což zahrnuje schopnost rozlišovat relevantní a irelevantní informace a posoudit důvěryhodnost zdrojů těchto informací. Tento proces je zásadní zejména v situacích, kdy jsou položeny otázky o událostech, které mohou být matoucí nebo nepřesné. Druhým důležitým aspektem je schopnost rozlišit mezi realitou a fantazií, což je pro mladší děti zvláště významné, protože mohou mít omezenou schopnost rozlišení mezi skutečnými a imaginárními událostmi. Vyšetřovatelé musí být citliví k tomu, jak dítě nebo mladistvý vnímá své zážitky, aby dokázali rozlišit mezi tím, co bylo skutečné, a co pouhým výtvořem fantazie. Třetím aspektem je schopnost posuzovat otázky kladené dítěti nebo mladistvému. Vyšetřovatelé by se měli vyvarovat sugestivních otázek, které by mohly ovlivnit výpověď a vést k nepřesným informacím. Dítě nebo mladistvý by měli být schopni kriticky zvažovat otázky a svobodně na ně reagovat, což zajistí, že jejich výpověď bude co nejpřesnější a nesugestivní. Posledním aspektem je brát v úvahu vývojový kontext kritického myšlení, což znamená, že otázky a komunikace by měly být přizpůsobeny věku a vývojovým potřebám dítěte nebo mladistvého.³⁰

³⁰ LEVY, David A. Tools of critical thinking: Metathoughts for psychology. Waveland Press, 2009.

4 Průběh výslechu

4.1 Přípravná fáze

Přípravná fáze výslechu zahrnuje analýzu a plánování samotného výslechu. Tato fáze se dělí na analytickou a syntetickou část.

4.1.1 Analytická část

Analytická část výslechu je fáze přípravy, ve které se provádí důkladná analýza informací a faktů souvisejících s vyslychanou osobou a událostí, které jsou předmětem výslechu. Tato fáze je klíčová pro správné plánování a provedení výslechu. Během analytické části se obvykle provádí následující činnosti:

Analýza dostupných informací: Zahrnuje studium a vyhodnocení veškerých dostupných informací o vyslychané osobě, včetně předchozích záznamů, svědectví, důkazů a dalších relevantních materiálů.

Analýza osobnosti vyslychaného: Studium osobnosti vyslychané osoby a zjištění relevantních informací o jejích motivech, chování, postojích a reakcích.

Analýza kontextu události: Porozumění širšímu kontextu události, která je předmětem výslechu, včetně okolností, které mohou mít vliv na průběh a výsledek výslechu.

Stanovení cílů výslechu: Definování konkrétních cílů a očekávaných výstupů výslechu na základě provedené analýzy a porozumění situaci.

Plánování strategie výslechu: Na základě analýzy se vypracovává strategie a plán výslechu, včetně stanovení otázek, přístupu k vyslychané osobě a dalších důležitých faktorů.³¹

4.1.2 Syntetická část

Syntetická část výslechu je fáze přípravy, která následuje po analytické části a je zaměřena na vytvoření konkrétních podmínek a plánů pro samotný průběh výslechu. Tato část výslechu je klíčová pro připravenost vyslychajícího

³¹ SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Portál, 2003.str.19

na samotný výslech a pro zajištění efektivního průběhu interakce s vyslychanou osobou. Během syntetické části se provádí následující činnosti:

Vytvoření plánu výslechu: Na základě analýzy informací a cílů výslechu se vypracovává detailní plán, který zahrnuje stanovení otázek, strukturu výslechu, časový plán a další důležité prvky.

Modelování průběhu výslechu: V této fázi se předpokládá, jak by mohl průběh výslechu probíhat v závislosti na předchozí analýze a plánu. Zvažuje se možné scénáře a reakce vyslychané osoby.

Rozdělení na obecnou a zvláštní část: Syntetická část se často dělí na obecnou část, kde se rozhoduje o základních prvcích výslechu, a zvláštní část, kde se řeší specifické detaily a situace.

Obecná syntetická část přípravy výslechu je klíčovým krokem ve strukturování a plánování samotného výslechu. V této fázi se rozhoduje o základních prvcích a strategiích, které budou následně aplikovány během interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným. Důležitými aspekty obecné části jsou například volba formy výslechu v závislosti na procesním postavení vyslychané osoby, stanovení konkrétního předmětu a cílů výslechu, začlenění výslechu do celkového procesu vyšetřování trestného činu, určení místa a času konání výslechu, a také volba taktických postupů pro efektivní a účinné získání požadovaných informací. Obecná část syntetické fáze představuje základní rámec pro další detailní plánování a realizaci výslechu, a její správné provedení má významný vliv na celkový průběh a výsledek výslechové interakce.

Zvláštní část syntetické fáze přípravy výslechu se zaměřuje na detailní plánování a specifické situace, které mohou v průběhu výslechu vzniknout. Tato fáze je klíčová pro individuální přístup ke konkrétní vyslychané osobě a pro efektivní řešení specifických situací. V rámci zvláštní části se provádí například detailní rozhodnutí a plánování konkrétních kroků a otázek pro daný výslech, zohlednění individuálních faktorů vyslychané osoby a situace, příprava na možné scénáře a reakce, které mohou nastat během výslechu, a také detailní plánování dokumentace výslechu. Zvláštní část syntetické fáze představuje důležitý prostor pro individuální adaptaci plánu výslechu na konkrétní situaci

a potřeby vyslychané osoby, což může výrazně ovlivnit úspěšnost a efektivitu celého procesu výslechu. Správné provedení zvláštní části přípravy výslechu je klíčové pro dosažení cílů výslechu a získání relevantních informací od vyslychané osoby.

Rozhodování o formě výslechu: V této fázi se rozhoduje o konkrétní formě výslechu v závislosti na procesním postavení vyslychané osoby, předmětu výslechu, zařazení do vyšetřování, místě a čase konání výslechu a dalších faktorech.

Určení taktických postupů: V rámci syntetické části se také volí taktické postupy vedení výslechu, které by měly vést k efektivní komunikaci a získání relevantních informací.³²

4.2 Úvodní fáze

Úvodní fáze výslechu dětí je klíčovým okamžikem, ve kterém se vytváří důvěra a bezpečné prostředí pro dítě, aby se mohlo otevřeně vyjádřit. Specifika úvodní fáze výslechu dětí spočívají v tom, že je nezbytné přizpůsobit komunikaci a postupy výslechu věku, vývojové úrovni a individuálním potřebám každého dítěte. Důležité je vytvořit prostředí, ve kterém se dítě cítí bezpečně a respektováno, a kde má možnost porozumět účelu výslechu. V této fázi je klíčové naslouchat dítěti, ujistit ho o důležitosti jeho výpovědi a vysvětlit mu, že je v pořádku vyjádřit své pocity a myšlenky. Empatie, trpělivost a schopnost porozumět dětské perspektivě jsou zásadní pro úspěšný průběh úvodní fáze výslechu dětí. Spolupráce s odborníky na dětskou psychologii a pedagogiku může být v této fázi velmi užitečná pro poskytnutí potřebné podpory a poradenství při komunikaci s dětmi.

4.3 Zahájení výslechu

Zahájení výslechu je okamžik, který vytváří základ pro celý průběh komunikace mezi vyslychanou osobou a vyslychajícím. Vyslychající začíná výslech uvítáním vyslychané osoby a představením se. Je důležité vytvořit přátelské a respektující prostředí. Vyslychající stručně vysvětlí účel výslechu

³² SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Portál, 2003.str.19-20

a informuje vyslychanou osobu o tom, co se od ni ocekava. Dale je vyslychaná osoba poucena o svých právech. Vyslychající může stanovit pravidla pro průběh výslechu, jako je respektování řečového střídání, dodržování pravidel slušného chování apod. Vyslychající může požádat vyslychanou osobu o souhlas s nahráváním výslechu nebo s použitím získaných informací. Vyslychající stručně představí téma výslechu a informuje vyslychanou osobu o tom, co se bude probírat. Během zahájení výslechu je důležité vytvořit psychologický kontakt mezi vyslychanou osobou a vyslychajícím, aby se podpořila otevřená komunikace.

4.4 Fáze monologu

Dítě má v této fázi možnost svobodně vyjádřit své pocity, zkušenosti a vnímání události, která je předmětem výslechu. Vyslychající by měl aktivně naslouchat dítěti a umožnit mu vyjádřit se ve svém vlastním tempu a způsobem, aniž by ho nutil nebo ovlivňoval. Dítě může sdělit své vzpomínky, detaily události a informace, které považuje za relevantní. Monologická fáze výslechu dítěte je klíčovým prvkem pro získání důležitých informací a porozumění události z pohledu dítěte.³³

4.5 Fáze dialogu

Dále nastává fáze kladení otázek. Prvním důležitým bodem je použití srozumitelného jazyka, který odpovídá věku a schopnostem dítěte, aby mu bylo snadné porozumět a adekvátně odpovědět. Respektování věku a vývojové úrovně dítěte je klíčové pro formulaci otázek, které jsou přiměřené jeho schopnostem a porozumění. Sugestivní otázky, které by mohly vést k nepravdivým odpovědím, je důležité se vyvarovat, a namísto nich dávat přednost otevřeným otázkám, které umožňují dítěti vyjádřit se svými vlastními slovy. Důležité je také poskytnout dítěti dostatek času a prostoru k vyjádření svých myšlenek a pocitů bez tlaku či přerušování. Empatie a porozumění ze strany vyslychajícího mohou pomoci vytvořit důvěru a otevřenou komunikaci s dítětem, zatímco zajištění bezpečného a podpůrného prostředí je klíčové pro udržení

³³ NĚMEC, Miroslav. Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-141-6

důstojnosti a pohody dítěte během celého procesu výslechu. Celkově je důležité, aby kladení otázek dětem během výslechu bylo prováděno s ohledem na jejich specifické potřeby a aby bylo zachováno jejich fyzické a psychické blaho.

Důležitá součást výslechu je poslech a pozorování, které jsou klíčové pro porozumění reakcím a emocím dítěte a následnému přizpůsobení komunikace. Během poslechu je důležité aktivně naslouchat tomu, co dítě říká, jakým způsobem to říká a jaké jsou jeho emocionální projevy. Poslech by měl být empatický a respektující, s důrazem na porozumění dítěti a jeho perspektivě. Pozorování zahrnuje sledování neverbálních signálů dítěte, jako jsou gesta, mimika, postoj nebo změny v chování. Tyto signály mohou poskytnout důležité informace o tom, jak se dítě cítí a jak reaguje na danou situaci. Důležité je být vnímavý k těmto signálům a brát je v potaz při interpretaci výpovědi dítěte. Kombinace efektivního poslechu a pozorování umožňuje vyslychajícímu získat komplexní porozumění situaci a potřebám dítěte během výslechu.

Během výslechu dítěte je důležité pečlivě dokumentovat veškeré informace a výpovědi, aby byla zachována objektivita, přesnost a soudržnost dat. Dokumentace výslechu zahrnuje zaznamenávání otázek, odpovědí, reakcí dítěte, neverbálních signálů, emocionálních projevů a jakýchkoli dalších relevantních informací. Důležité je zaznamenávat všechny detaily výslechu co nejpřesněji a bez zkreslení, aby dokumentace sloužila jako důležitý záznam pro další právní postupy. Při dokumentaci je vhodné používat jasný a srozumitelný jazyk, vyvarovat se předpokladům či interpretacím a spíše se zaměřit na faktické informace. Kromě samotného průběhu výslechu je také důležité zaznamenat veškeré okolnosti, které mohou mít vliv na výsledek dítěte, jako je prostředí, přítomnost dalších osob nebo jakékoli změny během procesu.

4.6 Závěrečná fáze výslechu

V závěrečné fázi výslechu se uzavírá interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným a provádí se poslední kroky k dokončení výslechu. V této fázi je důležité zajistit, aby byly všechny důležité informace zaznamenány správně a aby byl vyslychaný informován o dalších krocích v procesu.

Během závěru výslechu je důležité provést shrnutí klíčových bodů, které byly během výslechu diskutovány, a získat potvrzení od vyslýchaného, zda vše bylo správně pochopeno a zaznamenáno. Vyslýchaný by měl mít možnost doplnit nebo upřesnit své odpovědi a vyjádřit případné obavy nebo dotazy ohledně výslechu. Důležité je také informovat vyslýchaného o dalších krocích v procesu vyšetřování nebo právním postupu a poskytnout mu relevantní informace ohledně jeho práv a povinností. V závěru výslechu by mělo být jasné, co bude následovat po skončení výslechu a jakým způsobem budou využity získané informace. Kromě toho je důležité vytvořit závěrečný protokol, který obsahuje důležité informace z výslechu a který slouží jako oficiální záznam pro další právní účely.

5 Komunikace a interakce v rámci výslechu

V rámci výslechu dochází k interpersonální komunikaci a interakci mezi vyslychajícím a vyslychaným. Komunikace je proces vzájemné výměny informací, zatímco interakce zahrnuje vzájemné vnímání a ovlivňování mezi účastníky výslechu. Tyto složky sociálního styku jsou vzájemně propojené a ovlivňují se navzájem. Výslechová interakce může být ovlivněna emocionálními aspekty, jako jsou sympatie nebo antipatie mezi účastníky výslechu. Tyto emocionální aspekty mohou ovlivnit schopnost vyslychaného poskytnout přesné a spolehlivé informace během výslechu. Proto je důležité, aby vyslychající byli citliví k emocionálním potřebám vyslychaného během výslechu a poskytovali mu podporu a porozumění. Výslechová interakce může být také ovlivněna procesním postavením účastníků, jako je jejich aktuální sociální role. Tyto role mohou ovlivnit vztahy mezi účastníky výslechu a mohou vést k neosobním společenským vztahům. Kromě toho je třeba brát v úvahu vývojové aspekty komunikace. Děti různých věkových skupin mají odlišné schopnosti vyjadřování a komunikace, a proto je třeba jednat s ohledem na jejich individuální potřeby a schopnosti. Děti v různých věkových skupinách procházejí vývojem svých kognitivních a verbálních schopností, což má zásadní vliv na způsob, jakým jsou schopny vyjádřit své myšlenky, pocity a vzpomínky.³⁴

U nejmladších dětí, tedy batolat a dětí předškolního věku, je komunikace zpravidla omezena na jednoduché slovní spojení a gesta. Tyto děti mohou mít potíže s abstraktním vyjadřováním a mohou záviset na konkrétních zkušenostech a příkladech. Pro vyšetřovatele je důležité klást otázky, které jsou srozumitelné a konkrétní, a zohlednit, že tyto děti mohou mít omezený slovní zásobník.

Věková skupina předškolního a mladšího školního věku zpravidla projevuje rozvoj slovní zásoby a gramatických dovedností. Děti v tomto věku jsou schopny lépe popisovat události a své pocity. Avšak mohou být stále náchylné k fantastickým příběhům a snadno ovlivnitelné sugestivními otázkami. Vyšetřovatelé by měli klást otázky, které podporují konkrétní a faktické vyjádření.

³⁴ BOUKALOVÁ, Hedvika; GILLERNOVÁ, Ilona. Kapitoly z forenzní psychologie. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020.

Starší děti a mladiství mají výrazně rozvinutější kognitivní a verbální schopnosti. Jsou schopni abstraktnějšího myšlení, analyzovat situace a vyjadřovat své názory. Nicméně, tato věková skupina může být náchylná k tlaku vrstevníků a snaze přizpůsobit se očekáváním autorit. Vyšetřovatelé by měli být citliví k tomu, jakým způsobem pokládají otázky, aby nedocházelo k tlaku a manipulaci.³⁵

5.1 Specifika komunikace s dětmi a mladistvými v procesu výslechu

Děti a mladiství mohou reagovat odlišně než dospělí na výslechové situace a mohou vyžadovat specifické komunikační strategie a techniky.

Jeden z klíčových aspektů komunikace s dětmi a mladistvými v procesu výslechu spočívá v používání jasného a srozumitelného jazyka. Děti a mladiství mohou mít omezený slovní zásobník a nemusí být obeznámeni s komplexními termíny a abstraktními koncepty. Proto je nezbytné, aby vyšetřovatelé kladli otázky a poskytovali instrukce pomocí jednoduchých a srozumitelných slov. To zahrnuje používání konkrétních a stručných formulací, které minimalizují místo pro nedorozumění. Vyslýchající by měli také být schopni rozpoznat a minimalizovat faktory, které mohou ovlivnit výslechovou interakci, jako jsou emocionální stres, úzkost nebo strach.

Komunikace s dětmi a mladistvými vyžaduje trpělivost. Dětem může trvat déle vyjádřit své myšlenky a pocity, a nemusí být schopny rychle reagovat na otázky vyšetřovatele. Proto je důležité, aby vyšetřovatelé byli trpěliví a poskytli svědkům dostatek času na odpovědi. Neměli by tlačit na rychlé reakce, ale místo toho by měli vytvořit atmosféru, kde se děti a mladiství cítí bez tlaku. To zahrnuje pokládání otázek, které jsou strukturované tak, aby nebyly sugestivní a aby dávaly dětem prostor na promyšlení svých odpovědí.

Každé dítě a mladistvý má své vlastní tempo komunikace. Někteří mohou být přirozeně mluvčí a otevření ve svých výpovědích, zatímco jiní mohou být spíše uzavření a zdrženliví. Vyšetřovatelé by měli respektovat toto individuální tempo a nevyvíjet na děti a mladistvé nepřiměřený tlak. To znamená, že by

³⁵ MATIÁŠEK, Jan; BÁRTA, Bohumil; SOUKUP, Jaroslav. Psychologie a výslechová praxe. Praha: Orbis, 1968. str.45-64

neměli vytvářet nepřiměřený tlak na rychlost výpovědi nebo na délku odpovědí. Každý svědek by měl mít možnost vyjádřit se podle svého vlastního tempa a komfortu.³⁶

5.2 Efektivní strategie pro komunikaci s dětmi a mladistvými během výslechu

Vytvoření důvěry je klíčovým prvkem úspěšné komunikace s dětmi a mladistvými během výslechu. Vyšetřovatelé by měli aktivně pracovat na budování důvěryhodného vztahu s dětmi, což jim pomůže se cítit bezpečně a tím ochotněji komunikovat. To zahrnuje respektování jejich osobního prostoru, poskytování emocionální opory a vytváření prostředí, ve kterém se dítě nebo mladistvý může otevřeně vyjádřit bez obav z následků.

Před výslechem je důležité děti a mladistvé informovat o tom, co mohou očekávat, a co je účelem výslechu. Poskytnutí jasných informací snižuje jejich stres a nejistotu ohledně situace. Děti by měly vědět, kdo bude přítomen během výslechu, co se od nich očekává a jakým způsobem budou moci vyjádřit své myšlenky a pocity.

Kladení otázek, které jsou zajímavé a relevantní pro dítě, může povzbudit jejich aktivní účast. Otázky by měly být vhodné pro věk svědka a měly by být formulovány tak, aby byly srozumitelné. Kladná odpověď na zajímavou otázku může dítěti poskytnout pocit úspěchu a motivovat ho ke spolupráci. Používání otevřených otázek, které vyžadují rozvojovou odpověď a nevedou k jednoduchému "ano" nebo "ne," je důležité pro získání podrobných informací od dítěte. Tímto způsobem se dá dosáhnout hlubšího porozumění situaci a událostem.

Kladné posílení je účinným prostředkem pro motivaci dětí k otevřené a upřímné komunikaci. Chvála za upřímnost, spolupráci a odvahu sdílet informace může dětem poskytnout pocit důležitosti a ocenění, což je klíčové pro jejich sebedůvěru.

³⁶ HOFFMAN, Christopher D. Investigative interviewing: strategies and techniques. International Foundation for Protection Officers, 2005.

Každá věková skupina dětí a mladistvých vyžaduje jiný přístup ke komunikaci. Děti v předškolním věku mohou potřebovat jednodušší otázky a více podpory ve vyjadřování svých pocitů, zatímco starší děti mohou být schopni komplexnějšího vyjadřování a diskuse. Přizpůsobení komunikačního stylu věku dítěte je klíčové pro efektivní výsledky. Použití srozumitelného jazyka a vyhýbání se složitým termínům a abstraktním konceptům je důležité pro to, aby děti mohly správně pochopit otázky a poskytovat relevantní informace. Komunikace by měla být srozumitelná a přístupná.

V některých případech může být užitečné spolupracovat s odborníky na dětskou psychologii nebo sociální práci, kteří mají znalosti a dovednosti v komunikaci s dětmi a mladistvými. Tito odborníci mohou poskytnout cenné rady a podporu při výslechu a pomoci vyhodnotit emoční stav a potřeby dítěte.

Kromě verbální komunikace je důležité věnovat pozornost i nonverbálním signálům, které dítě může vysílat. Gesta, výrazy obličeje, postoj a tón hlasu mohou poskytovat cenné informace o stavu a emocích dítěte. Vyšetřovatelé by měli být pozorní k těmto signálům a brát je v úvahu při hodnocení výpovědi.

Během výslechu je důležité pečlivě dokumentovat veškeré otázky, odpovědi a reakce dítěte. Důkladná dokumentace slouží jako důkazní materiál pro soudní proces a zajišťuje transparentnost a spolehlivost výpovědi dítěte.³⁷

³⁷ MATIÁŠEK, Jan; BÁRTA, Bohumil; SOUKUP, Jaroslav. Psychologie a výslechová praxe. Praha: Orbis, 1968. str.45-64

6 Psychologické nástroje a metody výslechu dětí a mladistvých

6.1 Výběr vhodných psychologických nástrojů pro výslech dětí a mladistvých

Při výslechu dětí a mladistvých je důležité využívat specifické psychologické nástroje a metody, které jsou přizpůsobeny jejich věku a vývojovým potřebám. Mezi dostupné nástroje patří například strukturované interview, kognitivně-behaviorální techniky, hrané terapie, využití vizuálních pomůcek nebo metody sociálního učení.

Strukturované výslechy jsou často používány u dětí a mladistvých, protože jsou jednoduché a snadno srozumitelné. Strukturované výslechy se obvykle skládají z přesně definovaných otázek, které jsou navrženy tak, aby minimalizovaly sugestibilitu a maximalizovaly přesnost a spolehlivost výsledků. Tyto otázky jsou často uzavřené, což znamená, že vyslýchaná osoba má na výběr pouze několik možností odpovědí. Strukturované výslechy jsou často používány v právním systému, protože jsou považovány za spolehlivé a přesné.

Kognitivně-behaviorální techniky se zaměřují na porozumění myšlenkovým procesům a chování dítěte a mohou být efektivní při získávání informací.

Hrané terapie neboli zjednodušeně kreslení a hry jsou aktivity, které mohou pomoci vyslýchané osobě vyjádřit své myšlenky a pocity a mohou být užitečné při získávání informací o traumatických zážitcích. Kreslení a hry mohou také pomoci vyslýchané osobě uvolnit se a snížit stres spojený s výslechem. Výslech pomocí kreslení a her může být také užitečný pro získání informací o vztazích a interakcích v rodině a ve škole.

Vizuální pomůcky, jako jsou obrázky nebo modely, mohou podpořit komunikaci a porozumění.

Je důležité vybírat nástroje a metody s ohledem na konkrétní situaci a individuální potřeby dítěte, aby byl výslech co nejefektivnější a respektoval psychický vývoj v daném věku.

Při výběru psychologických nástrojů pro výslech dětí a mladistvých je důležité brát v úvahu jejich věk, vývojové stádium a individuální potřeby. Pro mladší děti mohou být vhodné metody jako hrané terapie, využití vizuálních pomůcek a strukturované hry, které podporují jejich schopnost vyjádřit se a zapojit se do procesu výslechu. U starších dětí a mladistvých mohou být efektivní kognitivně-behaviorální techniky, strukturované interview nebo metody sociálního učení, které respektují jejich schopnost abstraktního myšlení a sebereflexe. Individuální potřeby dítěte by měly být klíčovým faktorem při výběru nástrojů, a proto je důležité zohlednit například jeho osobnostní charakteristiky, zkušenosti či specifické potřeby v komunikaci. Flexibilita a citlivý přístup k individuálním rozdílům mezi dětmi a mladistvými jsou klíčové pro úspěšný výslech a získání relevantních informací.³⁸

6.2 Metody interakce s dětmi a mladistvými během výslechu

Během výslechu dětí a mladistvých je klíčové použít metody a techniky, které pomáhají navodit důvěru a získat relevantní informace. Mezi tyto metody a techniky patří empatie a porozumění, aktivní poslech, vytváření bezpečného prostředí, použití otevřených otázek, podpora autonomie a respektování individuálních potřeb. Projevování empatie a porozumění k dítěti či mladistvému je základním kamenem pro budování důvěry a dobré komunikace. Důkladné naslouchání dítěti a reagování na jeho projevy pomáhá vytvořit prostředí, ve kterém se dítě cítí bezpečně a schopno sdílet informace. Důležité je vytvořit prostředí, ve kterém se dítě cítí komfortně a bezpečně, což může zahrnovat klidné prostředí, soukromí a důvěrnost. Kladení otevřených otázek umožňuje dítěti volněji vyjádřit své myšlenky a pocity a podporuje dialog. Respektování individuálních potřeb dítěte a poskytnutí prostoru pro jeho vlastní projev může vést k větší otevřenosti a důvěře. Kromě výše uvedených obecných metod je důležité využívat specifické komunikační techniky vhodné pro daný věk a vývojové stádium dítěte či mladistvého. Tyto metody a techniky mohou být efektivní při navození důvěry a získání informací od dětí a mladistvých během

³⁸ NĚMEC, Miroslav. Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-141-6.

výslechu, a je důležité je kombinovat a přizpůsobit konkrétním potřebám a situaci každého jednotlivého dítěte či mladistvého.

6.3 Specifika použití psychologických testů a dotazníků při výslechu dětí a mladistvých

Při výslechu dětí a mladistvých je důležité využívat specifické psychologické testy a dotazníky, které pomáhají získat relevantní informace a porozumět jejich psychickým procesům. Mezi přehled různých testů a dotazníků využívaných v praxi výslechů s dětmi a mladistvými patří například Wechslerův inteligenční test pro děti (WISC) k posouzení intelektuálních schopností, Škála deprese dětí (CDI) k hodnocení příznaků deprese, Dotazník sociálních dovedností (SSQ) k posouzení sociálních dovedností, Škála úzkosti u dětí (RCMAS) k hodnocení úzkosti a Dotazník behaviorálních problémů (CBCL) k hodnocení behaviorálních problémů. Tyto nástroje poskytují strukturovaný rámec pro hodnocení chování, emocionálního stavu a schopností dětí a mladistvých. Při jejich použití je důležité brát v úvahu specifika věku a vývojového stádia jedince, aby bylo možné interpretovat výsledky s ohledem na individuální potřeby každého jednotlivce a efektivně podpořit proces výslechu a porozumění.

Při výslechu dětí a mladistvých mají psychologické testy a dotazníky několik výhod. Tyto nástroje poskytují strukturovaný rámec pro sběr informací, což může pomoci lépe porozumět psychickým procesům daného jedince a identifikovat potenciální problémy nebo potřeby. Testy a dotazníky také mohou poskytnout objektivní data, která mohou být užitečná při posuzování stavu dítěte nebo mladistvého. Nicméně, existují i určité nevýhody spojené s použitím těchto nástrojů. Například mohou být omezeny v tom, že závisí na schopnosti dítěte nebo mladistvého adekvátně odpovídat na otázky nebo splnit úkoly. Některé testy mohou být také náchylné ke zkreslení výsledků v závislosti na motivaci jedince nebo jeho schopnosti porozumět účelu testu.

Vhodnost použití psychologických testů a dotazníků v konkrétních situacích závisí na individuálních potřebách a kontextu daného výslechu. Například Wechslerův inteligenční test pro děti může být užitečný pro posouzení

intelektuálních schopností, zatímco Dotazník behaviorálních problémů může být vhodný pro hodnocení chování a emocionálního stavu. Je důležité zvážit specifika každého testu a dotazníku a zvolit ten, který nejlépe odpovídá cílům výlechu a potřebám dítěte či mladistvého. Také je důležité brát v úvahu věk, vývojové stádium a individuální charakteristiky jedince při rozhodování o vhodnosti použití konkrétního testu či dotazníku.³⁹

³⁹ NĚMEC, Miroslav. Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-141-6.

7 Speciální výslechová místnost

Návrhy na vytvoření speciálních výslechových místností se poprvé objevily v roce 2004. Tento koncept vzešel z iniciativy vyšetřovatelů, kteří usilovali o vytvoření příjemného a bezpečného prostředí pro výslech dětí, aby tak předešli další viktimizaci. Postupem času se tyto místnosti staly důležitou součástí ochrany a podpory obětí trestných činů.

Oficiální projekt "SPECIÁLNÍ VÝSLECHOVÉ MÍSTNOSTI" ISF/12/01, zaměřený na vytvoření a rozšíření sítě speciálních výslechových místností, byl schválen až v roce 2019. Tento projekt byl iniciován s podporou Evropské unie a Národního programu Fondu pro vnitřní bezpečnost. Jeho hlavním cílem je poskytnout vhodné podmínky pro výslech obětí trestných činů, s důrazem na respektování jejich osobnosti a citlivý přístup.^{40 41}

Speciální výslechové místnosti jsou speciálně vybavené pro výslech dětí (obětí i pachatelů) a dalších zvláště zranitelných obětí. Jsou vybaveny technologiemi jako jsou kamery, mikrofony a počítače, které umožňují zaznamenávat a analyzovat průběh výslechu. Prostor místností je navrženo tak, aby působilo uklidňujícím dojmem na výslechovou osobu.

Hlavním cílem speciálních výslechových místností je minimalizovat opakované výslechy, které mohou negativně ovlivňovat oběti trestných činů, a místo toho poskytnout kvalitní a efektivní péči. Tyto místnosti jsou určeny nejen pro výslech dětí a mladistvých jako obětí či pachatelů, ale také pro další zranitelné skupiny obětí, jako jsou senioři nebo lidé s fyzickým či jiným handicapem.

Speciální výslechové místnosti jsou umístěny buď v rámci budov Policie ČR nebo v jiných vhodných prostorách, jako jsou nemocnice či budovy OSPOD. Za dítětem bývá v místnosti přítomna pouze vyslychající osoba, případně může být přítomen i důležitý doprovod (např. rodič či psycholog). Tyto místnosti mohou

⁴⁰ PROJEKT „SPECIÁLNÍ VÝSLECHOVÉ MÍSTNOSTI“ ISF/12/01. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-programy-fondu-eu-v-oblasti-vnitrnich-veci-isf-a-amif.aspx?q=Y2hudW09MjE%3d>. [cit. 2024-03-03].

⁴¹ K projektu bylo natočeno video s názvem „Policie ČR: Každá oběť má právo na citlivý přístup“, které je dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=bStrNjN5oRQ>

být využity i pro výslech dětí a mladistvých, kteří jsou pachateli trestných činů, v souladu s příslušnými právními předpisy.⁴²

Speciální výslechové místnosti mohou být využívány i pro děti a mladistvé páchající trestnou činností v souladu s ustanoveními z. 218/2003 Sb.

7.1 Vzhled samotné výslechové místnosti

Speciální výslechové místnosti jsou navrženy tak, aby maximalizovaly přesnost a spolehlivost výsledků výslechu a minimalizovaly riziko vytváření falešných vzpomínek a sugestibility. Význam speciální výslechové místnosti spočívá zejména v tom, že prohlubuje záruky dodržování zákonnosti při provádění výslechu, neboť zcela věrně dokumentuje celý výslechový proces. Dále zajišťuje stabilní výslechové prostředí a nerušené klima výslechové místnosti, což umožňuje zvýšení psychologické a informační převahy vyslychajícího nad vyslychaným. Místnost by měla být vybavena speciální technikou, jako jsou kamery, mikrofony a další zařízení, které umožňují zaznamenávat a dokumentovat celý proces výslechu.

Vlastní výslechová místnost je centrálním pracovištěm celého komplexu.

„Interiér je zařízen nábytkem tak, aby evokoval pokoj v běžné domácnosti. Zvláště zranitelné oběti se v takovém prostředí cítí příjemně, snižuje se jejich napětí, snáze je navázán kontakt.“⁴³

Speciální výslechová místnost je navržena tak, aby došlo k zabránění sekundární viktimizace. Atmosféra v místnosti by měla být přátelská a přívětivá. Místnost by měla být vybavena tak, aby se vyslychaná osoba mohla uvolnit, cítila se pohodlně k tomu, aby byla schopna vyjádřit své pocity a myšlenky.

V neposlední řadě patří k nezbytné výbavě speciálních výslechových místností demonstrační pomůcky, konkrétně panenky s názvy Jája a Pája.

⁴² Každá oběť má právo na citlivý přístup. Online. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=bStrNjN5oRQ>. [cit. 2024-02-18].

⁴³ Standard vybavení speciální výslechové místnosti pro zvláště zranitelné oběti trestných činů. Online. , OPK MV a ÚSKPV. 2018. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2022/02/standard-svm.pdf>. [cit. 2023-11-20].

7.2 Technická místnost a její funkce

Technická místnost je součástí speciální výslechové místnosti, slouží k technickému zajištění výslechu a zároveň je to zázemí osob zúčastněných výslechu (ospod, obviněný, obhájce, zmocněnec, důvěrník, kolega a policista zajišťující technickou podporu výslechu, soudní znalci). V této místnosti jsou umístěny kamery, mikrofony a další zařízení, které umožňují zaznamenávat a dokumentovat celý proces výslechu. Technická obsluha sleduje prostor čekárny, celkovou situaci ve vlastní speciální výslechové místnosti a detail obličeje vyslýchané osoby. Dále jsou v této místnosti umístěny monitory, na kterých jsou zobrazovány záznamy z kamer a mikrofonů. Technická místnost je také propojena dorozumívacím a signálním zařízením s vlastní výslechovou místností. V technické místnosti lze regulovat hlasitost projevu vyslýchaného i vyslychajícího z výslechové místnosti pomocí zesilovače a ovládat servomotor stativu barevné kamery typu ZOOM, která snímá detailně vyslýchanou osobu.⁴⁴

⁴⁴ Standard vybavení speciální výslechové místnosti pro dětského účastníka trestního řízení. Online. , Expertní tým. 2011. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/standard-vybaveni-specialni-vyslechove-mistnosti-pro-detskeho-ucastnika-trestniho-rizeni.aspx>. [cit. 2024-03-03].

8 Psychologické důsledky výslechové interakce

Psychologické důsledky výslechové interakce mohou nastat pro všechny zúčastněné strany. Mohou být rozmanité a zahrnovat jak krátkodobé, tak i dlouhodobé dopady na psychické zdraví. Děti jsou obzvláště zranitelné v těchto situacích, protože mohou mít omezenou schopnost porozumění složitým právním procesům a být snadno ovlivnitelné autoritami. Mohou prožívat silné emoce, jako je strach, úzkost nebo zmatek, spojené s tlakem na poskytnutí informací a obavami z následků svých výpovědí. Důsledkem může být i trauma způsobené agresivními výslechovými technikami nebo nepřiměřeným tlakem. Tyto traumatické reakce mohou mít dlouhodobé důsledky na psychické zdraví dítěte a vyžadovat odbornou psychologickou podporu. Pro vyslýchanou osobu mohou tedy výslechy představovat stresující situaci, která může vést k emocionálnímu napětí, úzkosti nebo dokonce traumatu. Důležité je zacházet s nimi citlivě a poskytovat potřebnou psychologickou podporu a prostor pro zvládnání emocí.

Psychologické následky pro vyslychajícího mohou být značné a mohou se projevovat různými způsoby. Opakované výslechy a konfrontace s emocionálně náročnými situacemi mohou vést k chronickému stresu a emočnímu vyhoření, což může negativně ovlivnit celkovou pohodu a výkonnost vyslychajícího. Dlouhodobý stres může také přispět k rozvoji posttraumatického stresového syndromu, zejména pokud jsou vyslychající konfrontováni s násilnými nebo traumatickými událostmi během výslechu. Tato traumata mohou mít dlouhodobé důsledky na psychické zdraví vyslychajícího a mohou vyžadovat odbornou psychologickou podporu. Důsledky stresu spojeného s výslechem mohou zahrnovat také problémy se spánkem, zvýšenou úzkostí a obavami, což může ovlivnit celkovou kvalitu života vyslychajícího. Je důležité, aby vyslychající měli dostatečnou podporu a znalosti o zvládnání stresu a konfliktů.⁴⁵

⁴⁵ VRIJ, Aldert, et al. Psychological perspectives on interrogation. *Perspectives on Psychological Science*, 2017, 12.6: 927-955.

Empirická část

9 Kvalitativní šetření

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na vyhodnocení vnějších faktorů ovlivňujících výslech dítěte, zejména na roli vyslychajícího, vyslychané osoby a prostředí, ve kterém výslech probíhá. Pro dosažení tohoto cíle jsem zvolila kvalitativní přístup a udělala polostrukturované rozhovory s osobami, které se podílejí na výsleších dětí, vedou je a mají tudíž znalosti o nich. Respondentkám byly kladeny otázky, ze kterých byly použity informace, které dále sloužily k objasnění výzkumných otázek. Na závěr byla vytvořena tabulka, která uspořádala zjištěné informace do celků, které odpovídají jednotlivým dílčím otázkám.

9.1 Výzkumné otázky

HVO byla stanovena: Jaké jsou nejvýznamnější charakteristiky výslechu dětí ve speciální výslechové místnosti? Konkrétněji je práce zaměřena na pozitivní a negativní aspekty tohoto procesu.

DVO č. 1: Jaké jsou pozitivní charakteristiky výslechu dětí ve speciální výslechové místnosti?

DVO č. 2: Jaké jsou negativní charakteristiky výslechu dětí?

9.2 Výběr respondentů

Při výběru respondentů v kvalitativním výzkumu je klíčové zohlednit principy vhodnosti a adekvátnosti. Vhodnost spočívá v identifikaci respondentů s potřebnými informacemi pro zkoumané téma, zatímco adekvátnost se týká výběru dalších zdrojů dat tak, aby bylo možné detailně odpovědět na výzkumnou otázku a poskytnout komplexní popis zkoumaného jevu. Výběr respondentů je účelový a může zahrnovat malý počet respondentů, ale s bohatým objemem dat z různých zdrojů, jako jsou rozhovory, terénní poznámky nebo dokumenty. Počet respondentů není pevně stanoven a proces výběru pokračuje tak dlouho, dokud

není dostatečně prozkoumáno důležité téma a zastaví se, pokud další vzorkování nepřináší nové informace.⁴⁶

Výběr respondentů v bakalářské práci byl za zaměřen na osoby, které se zabývají výslechy s osobami mladších 18 let a mají zkušenosti s touto problematikou. Respondentky byly celkem dvě. Obě osoby byly předem seznámeny s tématem bakalářské práce a s otázkami již před rozhovorem.

Respondentka č. 1 je nrap. Hana Klobásková DiS. Pracuje u Policie již 8 let. K policii přešla z vězeňské služby. Nastupovala k dopravní policii v Kroměříži, kde sloužila u hlídkové služby, zároveň sloužila u dopravního inženýra, kde schvalovala zvláštní užívání pozemních komunikací a přechodné dopravní značení. V únoru 2023 přešla na Obvodní oddělení policie do Kroměříže, jelikož chtěla dělat trestní řízení. V září 2023 pak nastupovala na stáž na Oddělení kriminální policie a vyšetřování se zaměřením na mládež, mravnost a násilí, kde je doposud.

Respondentka č. 2 je pplk. Mgr. Alena Pospíšilová ve výslužbě. U PČR byla od roku 1994 a odešla roku 2022. Do roku 2009 pracovala na skupině dopravních nehod, od 2009 působila na SKPV ÚO Přerov jako vyšetřovatelka na úseku dětí a mládeže, domácího násilí, mravnostních trestných činů. V roce 2013-2014 přecházela na Odbor obecné kriminality krajského ředitelství Olomouckého kraje, kde jako vyšetřovatelka zpracovávala trestné činy spáchaných na dětech a dětmi. Dále působila jako krajský metodik pro zvlášť zranitelné oběti trestných činů, domácího násilí a na úseku dětí a mládeže. V roce 2020 nastoupila na Policejní prezidium v Praze, kde opět působila jako metodik na celorepublikové úrovni v hodnosti pplk.. V období její působnosti jako vyšetřovatelky od počátku využívala speciální výslechové místnosti, spolupodílela se na vzniku nových SVM v rámci kraje, motivovala na IMZ nižší články k užívání SVM a celkově prohlubovala povědomí odborné i laické veřejnosti o využívání místností a o jejich pozitivním přínosu nejen pro zjištění skutečností, ale i ochraně obětí před sekundární viktimizací.

⁴⁶ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum v pedagogice. In: Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu. Sborník 14. konference České asociace pedagogického výzkumu. 2006.

10 Rozhovory s respondentkami

Příprava na výslech

Ohledně otázky týkající se času odpověděla **respondentka č.1**, že *„je to celkem individuální...dělám výslechy do svých spisů, ale i do spisů svých kolegů“*. Z toho lze usoudit, že čas je relativně těžko odhadnutelný a záleží na konkrétním spisu, jeho znalosti. To v rozhovoru i dále rozdělila a odpověděla, *„když to není můj spis, tak si ho musím nastudovat, načíst předešlé výslechy...vesměs to jsou zhruba 3 hodiny... když se jedná o jeden z mých spisů, tak je to práce koncepčně dlouhodobá“*, dále dodala, že tím pádem *„už většinou vím co potřebuji zjistit, co potřebuji vědět a podle toho se pak ty otázky už odvíjí, takže to trvá “kratší dobu“ “*

Respondentka č. 2 uvedla, že *„je to individuální, případ od případu... roli hraje, zda se jedná o případ, který již nějakou dobu šetříš, či se jedná o věc, která tě napadne na výjezdu“*. Dále poukazuje na rozdílnost přípravy různých starých a vyspělých dětí *„roli hraje věk dítěte, mentální, sociální i fyzická vyspělost“*. Všeobecně uvedla několik bodů, které považuje za nejdůležitější *„platí řádné nastudování spisového materiálu, být řádně obeznámen s poměry dítěte v rodině, ve škole, kamarády“*. Z osobní zkušenosti vyzdvihla věc, která se jí osvědčila *„hodně se mi osvědčilo přijít s dítětem do kontaktu ještě před samotným výslechem, dítě získá alespoň nějakou důvěru, nejsem pro něj už cizí paní“* Z toho lze usoudit že je pro dítě příjemnější, když se seznámí s vyšetřovatelem již před výslechem a při samotném výslechu již nemluví s člověkem kterého vidí poprvé. To pomáhá tomu, že je dítě uvolněnější a má menší strach. Nakonec uvedla, že *„jednoznačně nelze časově vymezit čas pro přípravu“*.

Zhodnocení odpovědí:

Respondentka č. 1 zdůrazňuje individuální povahu práce s výslechy, která se liší v závislosti na tom, zda se jedná o vlastní spis či spis kolegů. Její výpověď naznačuje, že časová náročnost přípravy závisí na znalosti konkrétního spisu a že příprava na vlastní spisy může být koncepčně dlouhodobá. Na druhé straně respondentka č. 2 zdůrazňuje individuální přístup k přípravě a výslechu dětí.

Poukazuje na důležitost seznámení se s dítětem před samotným výslechem, což může vést k větší důvěře a uvolněnosti dítěte během výslechu. Zdůrazňuje také důležitost znalosti sociálního a rodinného prostředí dítěte pro úspěšný průběh výslechu.

Obě výpovědi ukazují, že časová náročnost přípravy na výslech není snadno předvídatelná a závisí na různých faktorech, jako je znalost spisu, individuální povaha dítěte a jeho sociálního prostředí. Zdůrazňují také důležitost individuálního přístupu k práci s dětmi a flexibilitu v přístupu k přípravě a výslechu.

Fáze výslechu dětí

Respondentka č. 1 rozděluje výslech to pomyslných 4 fází „Z mého pohledu má výslech několik fází...nejprve je to přípravná fáze, kdy se připravuji na samotný výslech...poté následuje domluva termínu výslechu, aby to vyhovovalo všem zúčastněným...ve fázi vyšetřování se vyrozumívají všechny potřebné osoby k výslechu...poté následuje fáze, kdy se všichni sejdem...snažím se navázat kontakt s dítětem, seznámit se s ním a říci mu, kdo jsem a proč jsme tam...ve výslechové místnosti pak sdělím detaily ohledně výslechu...většinou děti ví, proč jsou tam, ale i rodiče je na to nějakým způsobem připraví... poté dítě provedu po výslechové místnosti, aby se seznámilo s prostředím, a pak probíhá samotný výslech...po výslechu následuje závěrečná fáze, kdy shrneme, že to bylo dobré, pochválím dítě za jeho úsilí, statečnost a podobně.“

Respondentka č. 2 uvedla, že po přípravě považuje za důležité „dodržení řádné protokolace, koho, kde, kdy, v kolik hodin, proč, proti komu, za přítomnosti koho výslech konám a řádně poučit přiměřeně dítěti“ poté vyjmenovala body „přistoupit k výslechu, sledovat reakce dítěte, reagovat na jeho potřeby, oddych, vrácení se k projednávanému“

Zhodnocení odpovědí: Obě respondentky poskytly užitečné informace ohledně procesu výslechu dětí, přičemž se v jejich přístupu objevují určité rozdíly.

Respondentka č. 1 zdůrazňuje čtyři hlavní fáze výslechu, začínající přípravou a končící závěrečnou fází. Její popis je detailní a zaměřuje se na logistické aspekty přípravy a průběhu výslechu. Zdůrazňuje důležitost komunikace s dítětem a seznámení ho s prostředím výslechové místnosti. Na druhou stranu respondentka č. 2 klade důraz na dodržení protokolu a pečlivost v dokumentaci výslechu. Její přístup zdůrazňuje důležitost sledování reakcí dítěte a reagování na jeho potřeby během samotného výslechu.

Obě odpovědi podávají komplexní pohled na proces výslechu dětí, přičemž se liší ve zdůrazňovaných aspektech. Respondentka č. 1 se více zaměřuje na organizační a komunikační aspekty, zatímco respondentka č. 2 klade důraz na dodržování formálních postupů a reakci na potřeby dítěte v průběhu výslechu.

Pozitivní okolnosti

Respondentka č. 1 zdůraznila důležitost podpory a spolupráce rodičů *„Rodiče bych vybrala jako základ, protože pokud ten rodič s vámi spolupracuje, tak je to 90 % úspěchu“* Pak považuje za důležité celkové nastolení situace *„snažím se být absolutně klidná...když přijdou tak je uklidňuji, že je to v pořádku, že se budu snažit být co nejvíce šetrná“* Respondentka si ale uvědomuje, že i přes veškerou snahu není schopna ovlivnit všechny faktory, které mohou ovlivnit průběh výslechu *„jako pozitivně spoustu věcí dokážu ovlivnit sama a spoustu věcí neovlivním...jsou prostě věci a hlavně povahy těch dětí, který, i když bych se snažila sebevíc, stavěla na hlavu, tak s tím stejně tak nic neudělám“*.

Respondentka č. 2 uvedla výčet nejpodstatnějších pozitivních okolností a to *„osobnost vyslychajícího, získání důvěry, navázání kontaktu, překonání ostychu, strachu, nedůvěry dítěte“*.

Zhodnocení odpovědí: Respondentka č. 1 zdůrazňuje důležitost podpory a spolupráce rodičů, které považuje za základní prvek úspěchu výslechu. Její přístup k výslechu zahrnuje také vytváření klidné a podpůrné atmosféry pro dítě a jeho rodiče, což může mít pozitivní vliv na průběh a výsledek výslechu. Zároveň si však uvědomuje, že ne všechny faktory jsou pod její kontrolou, a uznává vliv povahy jednotlivých dětí. Respondentka č. 2 se zaměřuje na pozitivní okolnosti, které mohou přispět k úspěšnému průběhu výslechu. Zdůrazňuje význam osobnosti vyšetřovatele, získání důvěry dítěte, navázání kontaktu a překonání případného ostychu či strachu. Její přístup k výslechu klade důraz na interakci a komunikaci s dítětem, což může vést k efektivnějšímu průběhu výslechu.

Celkově obě respondentky přinášejí důležité aspekty, které mohou ovlivnit úspěch výslechu dětí. Zatímco respondentka č. 1 klade důraz na podporu rodičů a vytváření klidné atmosféry, respondentka č. 2 zdůrazňuje význam interakce a komunikace s dítětem

Individuální potřeby a věk dětí

Respondentka č. 1 zdůraznila „*ano, při každém výslechu*“ a poukázala na paradoxní povahu výslechů, kde očekávání ne vždy odpovídají skutečnosti. Zdůraznila, že některé zdánlivě složité situace se mohou vyvíjet překvapivě dobře, zatímco jiné, na které se člověk připravuje, mohou být obtížné „*je strašně zvláštní, že když si člověk myslí, že ten výslech, který bude, bude jednoduše, tak paradoxně bývá nejhorší, a ten, z kterého jsi víc nervózní...tak paradoxně ten výslech třeba proběhne úplně na pohodu*“. Tento paradox zdůrazňuje nejistotu a dynamiku každého jednotlivého výslechu.

Respondentka č. 2 vyjadřuje skepticismus vůči obecnému předpokladu o délce výslechu s malými dětmi „*všeobecně platí, že čím menší dítě, tím kratší čas, ale za mě je tohle blbost. Prostě některé dítě to vyhrkne hned na první dobrou a z některého to leze jak z chlupaté deky*“. Namísto toho zdůrazňuje individualitu každého dítěte a upozorňuje na vliv mentální a sociální vyspělosti „*hodně se zohledňuje právě mentální a sociální vyspělost*“. Kromě toho

zdůrazňuje důležitost zohlednění základních individuálních potřeb dítěte a vytvoření co nejpříjemnějšího prostředí pro dítě „*spíše se jedná o klasické – teplo, zima, světlo, rušivé elementy, potřeba pít, jít na záchod, snažím se to udělat co nejpříjemnější v rámci mezí pro to dítě.*“

Zhodnocení výpovědí: Obě respondentky vyzdvihly klíčové aspekty spojené s výslechy dětských svědků, avšak s různými důrazy a pohledy. Respondentka č. 1 zdůraznila dynamiku a nejistotu každého výslechu, když poukázala na paradoxní povahu, kde očekávání ne vždy odpovídají skutečnosti. Tímto způsobem zdůraznila, že každý výslech je jedinečný a není možné ho plánovat podle předem stanovených očekávání. Respondentka č. 2 upozornila na individualitu dětí a jejich specifické potřeby, zpochybňujíc předpoklady o délce výslechů u malých dětí. Kromě toho zdůraznila důležitost zohlednění základních potřeb dítěte pro vytvoření příjemného prostředí během výslechu.

Strategie pro komunikaci a získání důvěry

Respondentka č.1 zdůraznila způsob chování a komunikace s dětmi „*snažím se s nimi bavit normálně, nepovyšovat se nad nimi... a k tomu samozřejmě přijatelný způsob komunikace – určitě tam nebudu na patnáctiletou holku šišlat*“ Pro citlivá témata, jako jsou sexuální delikty, respondentka aktivně hledá alternativní formy komunikace, které umožňují dětem vyjádřit své pocity a zážitky bez nutnosti mluvit o nich přímo „*Snažím hledat i alternativy k mluvení, nechávám je psát, nechávám je kreslit. Protože samozřejmě, že třeba těch sexuálních deliktů tam pro ty děti je strašně těžký o tom mluvit...je to pro ně třeba jednodušší namalovat to anebo mi to napsat*“

Respondentka č.2 zdůrazňuje, že každé dítě má svůj vlastní rytmus a tempo, které musí být respektováno. Neprovádí škatulkování podle věku, ale přizpůsobuje se individuálním potřebám každého dítěte, což i demonstruje na příkladu „*nelze udělat škatulky s údaji...musíš si uvědomit, že ty jsi sice ten co výslech vede, ale dítě určuje jeho rytmus...budu mít šikovné šestileté dítě, kdy za půl hodiny nebudu co řešit a následně se hodinu budu trápit s 16 letou holkou*“ a zdůrazňuje klíčové vlastnosti vyslychajícího „*trpělivost, empatičnost,*

umět naslouchat, upřímnost, nebýt afektovaná, být sebejistá“. Dále respondentka zdůrazňuje, že dítě musí mít ve vyslychajícím oporu *„dítě musí vědět, že ty jsi ta, co ho nebude soudit, co ho nezklame, nezradí“*. Respondentka poukazuje za strategii *„nechat dítě nejdříve mluvit samo, až pokud to nejde, začít s otázkami“*.

Zhodnocení výpovědi: Obě respondentky zdůraznily důležitost respektu k dětem a individuálního přístupu při výslechu.

Respondentka č. 1 klade důraz na komunikaci s dětmi a hledání přijatelných forem komunikace pro citlivá témata, jako jsou sexuální delikty. Její přístup spočívá v tom, že se snaží navázat normální, neponižující kontakt s dětmi a poskytuje jim alternativní možnosti pro vyjádření svých pocitů, jako je psaní nebo kreslení. Respondentka č. 2 zdůrazňuje individualitu každého dítěte a potřebu respektovat jeho rytmus a tempo. Klade důraz na klíčové vlastnosti vyslychajícího, jako je trpělivost, empatie, upřímnost a sebejistota. Zdůrazňuje, že dítě musí mít ve vyslychajícím oporu a důvěru.

Obě respondentky rovněž podporují strategii nechat dítě nejdříve mluvit samo a teprve poté začít s otázkami, což umožňuje dítěti projevit se svobodně a otevřeně.

Vliv dalších osob při výslechu

Ve výpovědi **respondentky č. 1** je patrná důležitost minimalizace přítomnosti dalších osob během výslechu dítěte. Zdůrazňuje *„za mě další osoby při výslechu v místnosti pouze pokud to je v nezbytně nutných případech“*. Snaží se vykomunikovat s rodiči fakt, že je kontraproduktivní mít více osob ve výslechové místnosti *„snažím se rodičům vždy vysvětlit, že to dítě se mnou komunikuje jinak, když on tam nejsou, že mi těch věcí prostě řekne víc, než když by tam u toho byli“*.

Ve výpovědi **respondentky č. 2** výpovědi vyniká důraz na minimalizaci přítomnosti dalších osob během výslechu dítěte *„nejsem zastáncem dalších osob“*. Zdůrazňuje, že přítomnost dalších osob může dítě rozptylovat a být

kontraproduktivní „*dítě můžou rozptylovat*“. Avšak uznává, že určité výjimky mohou existovat, jako je případ, kdy je dítě emocionálně spojeno s určitou osobou „*dítě může být navázáno třeba na tetu z dětského domova a tato osoba může být psychickou oporou*“. Dále konstatuje, že „*přítomnost další osoby je v režii vyslychajícího a musí zvážit, zda to bude přínosné*“.

Zhodnocení odpovědí: Obě respondentky vyzdvihly důležitost minimalizace počtu dalších osob při výslechu dítěte, přičemž obě zdůraznily, že přítomnost dalších osob by měla být omezena pouze na nezbytně nutné případy.

Respondentka č. 1 se zaměřuje na komunikaci s rodiči ohledně kontraproduktivity přítomnosti dalších osob ve výslechové místnosti a snaží se jim vysvětlit, že dítě lépe komunikuje, když je pouze s vyslychajícím. Respondentka č. 2 nezastává obecně další přítomnost osob během výslechu a zdůrazňuje, že tato situace může dítě rozptylovat a být kontraproduktivní. Avšak uznává, že existují situace, kdy může být přítomnost určitých osob pro dítě emocionálně podpůrná.

Negativní okolnosti výslechu

Mezi negativní okolnosti zařazuje **respondentka č. 1** „*zbrklost nebo nějaký jako nátlak na to dítě*“, které vedou k uzavření dítěte a odmítnutí spolupráce. Dále považuje za negativní nedostatek času „*dítě fakt potřebuje čas, a tím že každý to dítě je jiný, potřebuje každý jiný čas...ten prostor je potřeba tam nechat tomu dítěti a je to individuální kolik času bude každé potřebovat*“. Pak rozzlobení rodiče „*negativní okolnost je určitě rozzlobený rodič, nervózní*“ kdy přidává poznámku „*nejbližší lidi okolo jsou prostě věci, který ten výslech strašně ovlivní*“. Dále pak psychický a zdravotní stav jak vyslychaného, tak i vyslychajícího „*nejsme roboti, jsme jenom lidi. Můžu být nemocná, a nemusí mi být dobře a pak ten výslech nebude takový, jaký by byl, kdybych byla úplně v pohodě. A to samé opačně. Pokud by tomu dítěti nebylo dobře, tak bych to zrušila a vůbec bych to dítě netlačila. Kdyby mi ráno maminka zavolala že má dítě horečku nebo tak, tak určitě to nebudeme hrotit.*“

Respondentka č.2 udělala výčet negativních okolností „*tlačení na pilu*“, *nepřipravenost vyslychajícího, zdravotní indispozice dítěte, narušení výsledku zvenčí*“

Zhodnocení odpovědí: Respondentka č. 1 zmiňuje zbrklost a nátlak na dítě, což může vyvolat uzavřenost a odmítnutí spolupráce. Dále upozorňuje na nedostatek času, který je potřeba každému dítěti individuálně, a na negativní vlivy okolních emocí, jako jsou rozzlobení rodiče. Také klade důraz na vliv psychického a zdravotního stavu vyslychaného i vyslychajícího. Na druhé straně respondentka č. 2 zmiňuje "tlačení na pilu", což může zhoršit důvěru dítěte k vyslychajícímu a vést k narušení výsledku. Dále poukazuje na nepřipravenost vyslychajícího, zdravotní indispozice dítěte a narušení výsledku zvenčí, což všechno může mít vliv na efektivitu a úspěšnost výsledku.

Minimalizace traumatizujících efektů

Respondentka č. 1 zdůrazňuje důležitost v poskytnutí prostoru a času k vyjádření svých pocitů a vzpomínek „*určitě jim nechávám prostor a čas*“. Dále je respondentka uklidňuje, že děti nebude soudit za to co řeknou a ujišťuje je, že se jim snaží pomoci „*snažím se jim dát najevo, že tam nejsem od toho, abych je soudila, že se tomu nebudu smát, že si o tom nic nemyslím, že tam jsem prostě jenom proto, abych si s ním o tom povídala a že doufám, že tím povídáním se mu uleví*“ Za důležité považuje schopnost vcítit se do vyslychaného „*pak řeknu třeba, jo, rozumím, chápu, že se ti o tom špatně mluví, rozumím tomu, že to není úplně jednoduchý, takovéto pochopení, jako snažit se fakt být jako člověk a vcítit se do toho dítěte*“.

Respondentka č. 2 se snaží minimalizovat traumatizující efekty „*citlivým přístupem a provedením výsledku v SVM, to slouží k zabránění druhotné viktimizaci obětí*“.

Zhodnocení odpovědí: Obě odpovědi ukazují na důležitost empatie, respektu a bezpečného prostředí při výsledku dětí v citlivých záležitostech.

Respondentka č. 1 zdůrazňuje důležitost v poskytnutí prostoru a času k vyjádření svých pocitů a vzpomínek, což může pomoci snížit úroveň stresu a úzkosti. Její ujišťující přístup, kdy zaručuje, že děti nebudou souzeny za své projevy a že je nikdo neodsoudí, může dětem poskytnout pocit bezpečí a důvěry. Zvláštní pozornost věnuje také schopnosti vcítit se do situace dítěte, což může zlepšit komunikaci a pomoci dítěti cítit se lépe. Na druhé straně, respondentka č. 2 se zaměřuje na citlivý přístup a provedení výslechu v souladu s metodami speciální výslechové místnosti, což má za cíl zabránit druhotné viktimizaci obětí. Její strategie zdůrazňuje ochranu a podporu dětí během celého procesu výslechu, což je klíčové pro minimalizaci traumatizujících efektů.

Prevence přerušení výslechu

Mezi efektivní strategie **respondentky č. 1** patří schopnost adaptace a kreativní přístup. Uvádí konkrétní příklad *„měla jsem výslech patnáctileté holky...odmítala se mnou absolutně komunikovat...až pak asi po těch 10 minutách jsem jí navrhla – kdybych ti dala papír a tužku, co kdybys mi psala ty odpovědi na ty moje otázky...ona zakývala hlavou, že teda jo... a veškerý odpovědi mi napsala“*. *„U těch malých dětí bych volila asi kreslení, u těch starších psaní“*. Poté zmínila *„pak samozřejmě máme anatomické pomůcky Jáju a Páju.“*

Respondentka č. 2 se snaží předcházet přerušení nebo ukončení výslechu *„citlivým přístupem a provedením výslechu v SVM, to slouží k zabránění druhotné viktimizace obětí“*.

Zhodnocení odpovědí:

Respondentka č. 1 uplatňuje flexibilní přístup a kreativitu, jak je vidět v konkrétním příkladu s patnáctiletou dívkou, která odmítala verbální komunikaci. Tím, že respondentka nabídla možnost psaní odpovědí, umožnila dívce vyjádřit své myšlenky a pocity a udržela kontinuitu výslechu. Dále uvádí, že u malých dětí preferuje kreslení a u starších psaní, což ukazuje na adaptabilitu a schopnost přizpůsobit se individuálním potřebám každého dítěte. Odkaz na

anatomické pomůcky a hračku Jája Pája naznačuje používání vizuálních nástrojů k usnadnění komunikace s dětmi. Na druhé straně respondentka č. 2 zdůrazňuje citlivý přístup a používání speciální výslechové místnosti (SVM) k zabránění druhotné viktimizace obětí. Tento přístup zdůrazňuje důležitost bezpečného prostředí a respektu k emocionální zranitelnosti dítěte během výslechu.

Speciální výslechová místnost a její benefity (SVM)

Podle **respondentky č.1** SVM *„ovlivňuje hlavně děti, seniory a zvláště zranitelné oběti, pro které je tak výslech méně psychicky náročný.“*

Co se týče benefitů SVM považuje respondentka za benefity *„neformálnost...snížení traumatu toho dítěte z výslechu“* Uvádí i benefity pro samotného vyslychajícího *„myslím si, že i pro toho policistu nebo třeba pro mě je to jednodušší. Je to jednodušší v tom, že jsem schopna se víc soustředit na to dítě, nemusím řešit tu psanou formu.“* Za benefit považuje i vzhled a vlastnosti místnosti *„dítě se přece jenom bude cítit klidnější a jistější v takovém obýváčku než někde na policii s šedýma skříněma, kde je šum, na chodbě občas bouchnou dveře, někdo zakřičí. V SVM je klid, jsme tam sami, je to soukromá věc. To dítě nemá pocit, že u toho sedí někdo další, že někdo další to poslouchá“.*

Respondentka č.2 uvádí že benefity SVM vidí v *„zabránění druhotné viktimizace, dosažení řádné výpovědi, která je zaznamenána na DVD, použitelnost u soudu, neopakovatelnost úkonu“.* Dále vidí benefity v tom že lze provést výslech citlivým způsobem a dále uvádí, že *„to slouží k zabránění druhotné viktimizace obětí“*

Zhodnocení výpovědí: Respondentka č. 1 uvádí jako benefity neformální prostředí, snížení traumatu dítěte a zjednodušení procesu výslechu jak pro vyslychanou osobu, tak pro vyslychajícího. Důležitým faktorem je i atmosféra místnosti, která dětem poskytuje pocit klidu a soukromí, což může podpořit jejich schopnost vyjádřit se. Respondentka č. 2 vidí hlavní význam SVM v minimalizaci

druhotné viktimizace a zajištění řádného a použitelného výsledku pro soudní účely. Zdůrazňuje možnost provést výslech citlivým způsobem a opakuje, že hlavním cílem SVM je zabránit dalšímu traumatu oběti.

Kvalita výsledku

Respondentka č.1 na otázku *„Je podle vás rozdíl mezi kvalitou výsledku mezi výslechem prováděným v SVM a kanceláři?“* odpověděla *„Ano, u výsledku ve speciální výslechové místnosti se mohou soustředit pouze na oběť, dítě nebo pachatele a reagovat tak i neverbální projevy těchto osob, v kanceláři pak musím psát a podobně a nemám prostor osobu do takové míry sledovat.“*

Respondentka č. 2 na stejně položenou otázku respondentce č.1 uvedla, *„Ano a velký rozdíl“*. Pro představu uvedla *„v kanceláři sedí nejméně další tři lidé, datuju do počítače, nesoustředím se na sdělení dítěte, ale na to, jestli nedělám pravopisné chyby. Ve SVM je příjemné prostředí, nikdo nedatluje, vyslychající se soustředí pouze na dítě.“*

Zhodnocení odpovědí: Respondentka č. 1 zdůraznila schopnost soustředit se pouze na vyslychanou osobu v SVM a reagovat na její neverbální projevy, což není možné v kanceláři, kde je nutné současně psát a vést záznam. Tím pádem je výslech v SVM efektivnější a umožňuje lepší zachycení důležitých informací. Respondentka č. 2 potvrdila tento rozdíl a zdůraznila ještě více aspektů, které se v SVM liší od běžné kanceláře. Zmínila, že v kanceláři je přítomno více lidí, což může vytvářet rušivé prostředí a rozptylovat pozornost. Naopak ve SVM je prostředí příjemné a klidné, což umožňuje vyslychajícímu se plně soustředit na vyslychanou osobu. Jejich odpovědi ukazují na to, že SVM poskytuje prostředí, které přispívá k vyšší kvalitě výsledku.

Využití speciální výslechové místnosti

Respondentka č. 1 uvádí *„v našem případě vzhledem k tomu, že jí tady na oddělení nemáme, tak bych řekla méně, protože musíme dojíždět což je obtížné v některých případech.“* Využívá ji tedy v nezbytně nutných případech a

dále „v případech, kdy potřebuju psychologický vyšetření dítěte, posouzení jejich psychického stavu“ nebo „pokud se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon a potřebuji k tomu tudíž přítomnost soudce“. Respondentka o sobě uvádí že je flexibilní, jezdí do vedlejšího města a tvrdí „jsem schopná se prostě domluvit kdekoliv“. „Snažím se to ulehčit i té rodině, aby nemusela za mnou třeba jezdit někam až do Zlína, pokud prostě jsou tam někde třeba z Přerovska.“ Dále respondentka popisuje pro jaké případy se SVM nejvíce využívá „za mě se určitě nejvíce využívá na výslechy menších dětí, obětí trestných činů, ale nejenom těch, ale i svědků, nebo pachatelů...a pak i výslechy osob které jsou mentálně retardované nebo postižené, kdy ta jejich mentální zralost může být někde na úrovni osmiletého dítěte...co se týče oblastí, tak ty sexuální delikty z důvodu, že tam máme ty anatomický loutky“

Respondentka č. 2 sestavila výčet případů pro které se SVM nejvíce používá a to „výslech dětského svědka, zvláště zranitelných obětí (senioři, oběti sexuálních útoků, mentálně postižení...), oběti domácího násilí, ale i děti či mladistvý páchající trestnou činností“

Zhodnocení odpovědí: Respondentka č. 1 poukazuje na logistické obtíže spojené s absencí SVM na svém oddělení a využívá ji pouze v nezbytně nutných případech, zejména při psychologických vyšetřeních dětí nebo neodkladných úkonech, které vyžadují přítomnost soudce. Zároveň zdůrazňuje svou flexibilitu a ochotu cestovat za účelem usnadnění situace rodině. Dále podrobně popisuje případy, ve kterých je SVM nejčastěji využívána, zejména při výsleších menších dětí, obětí trestných činů a osob s mentálním postižením, kde jsou k dispozici anatomické loutky pro lepší vyjádření situace. Respondentka č. 2 rozšiřuje seznam případů, ve kterých je SVM využívána, zahrnující výslech dětských svědků, zvláště zranitelných obětí (senioři, oběti sexuálního násilí, mentálně postižení), oběti domácího násilí a mladistvé pachatele trestných činů.

Nedostatky a doplňky ve speciální výslechové místnosti

K tomu se **respondentka č. 1** vyjádřila „jedna věc, která mi chyběla v Přerově, je přístup do ETR“, dále uvádí „sama za sebe bych si přála v té

výslechovce mít i ten počítač i z toho důvodu, abych třeba ten výslech mohla dělat tam, aby to nebylo tady v kanceláři...bylo by to tam na tom místě, kde to je hezčí, kde to bude útulnější, kde nebudeme mít pocit, že jsme na policii.“ Z toho lze usoudit že by respondentka chtěla dělat výslechy pokaždé ve SVM, protože je tam příjemnější prostředí pro obě strany.

Respondentka č. 2 uvedla že ji nic nenapadá.

11 Závěry a interpretace výzkumného šetření

Hlavní výzkumná otázka: Jaké jsou nejvýznamnější charakteristiky výsledku dětí ve speciální výslechové místnosti?

Z analýzy rozhovorů s respondentkami vyplývá, že významné charakteristiky výsledku dětí zahrnují osobní přístup vyslychajícího, schopnost získat důvěru dítěte, empatii, trpělivost a respektování individuálních potřeb každého dítěte. Tyto faktory jsou klíčové pro efektivní komunikaci, spolupráci a minimalizaci traumatizujících efektů na děti. Identifikované pozitivní charakteristiky výsledku dětí zdůrazňují důležitost osobního přístupu, empatie a schopnosti budovat důvěru s dítětem. Naopak negativní charakteristiky zahrnují tlak na dítě, nedostatečnou přípravu vyslychajícího a rušivé faktory během výsledku. Speciální výslechová místnost (SVM) je klíčovým prvkem pro efektivní a komfortní výslech dětí, poskytujícím bezpečné prostředí, adaptabilitu k individuálním potřebám a podporu kvalitní komunikace. Tímto způsobem SVM přispívá k ochraně dětí v citlivých situacích a zajištění kvalitních výsledků výsledku.

Dílčí výzkumná otázka č. 1: Jaké jsou pozitivní charakteristiky výsledku dětí ve speciální výslechové místnosti?

Z rozhovorů s respondentkami vyplývá, že pozitivní charakteristiky výsledku dětí mohou být klíčové pro úspěšný průběh a kvalitu získaných informací. Respondentky zdůrazňují, že osobnost vyslychajícího hraje důležitou roli, protože schopnost vytvořit důvěru s dítětem a navázat s ním kontakt může pozitivně ovlivnit atmosféru výsledku. Důvěra dítěte v osobu vyslychajícího je klíčová pro otevřenou komunikaci a spolupráci během výsledku. Další důležitou pozitivní charakteristikou je schopnost překonat případný ostych, strach nebo nedůvěru dítěte. Respondentky zdůrazňují, že empatie a schopnost porozumět emocím a potřebám dítěte mohou vést k uvolnění a důvěře, což napomáhá efektivní komunikaci a získání relevantních informací během výsledku.

Celkově lze konstatovat, že identifikované pozitivní charakteristiky výsledku dětí podtrhují význam osobního přístupu, empatie a schopnosti budovat důvěru s dítětem. Tato zjištění naznačují, že vytvoření podpůrného a důvěrného

prostředí pro komunikaci s dětmi může vést k efektivnímu a respektujícímu průběhu výslechu, což má pozitivní vliv jak na samotné dítě, tak i na kvalitu získaných informací. Takový přístup může minimalizovat stres dítěte a přispět k úspěšnému a etickému provedení výslechu dětí.

Dílčí výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou negativní charakteristiky výslechu dětí?

Z rozhovorů s respondentkami vyplývá, že negativní charakteristiky výslechu dětí mohou být rozmanité a mají potenciál negativně ovlivnit průběh a výsledky výslechu. Mezi identifikované negativní charakteristiky patří například tlak na dítě, který může vést k uzavřenosti a odmítnutí spolupráce. Tlak může být vnímán dítětem jako nátlak nebo zbrkllost, což může ztížit komunikaci a důvěru v procesu výslechu. Dále byla zmiňována nedostatečná příprava vyslychajícího, což může vést k nepřipravenosti na konkrétní situace a snížení efektivity výslechu. Zdravotní indispozice dítěte nebo rušení výslechu zvenčí také patří mezi negativní charakteristiky, které mohou narušit prostředí výslechu a ovlivnit koncentraci a pohodu dítěte během procesu výslechu.

Celkově lze konstatovat, že identifikované negativní charakteristiky výslechu dětí zdůrazňují důležitost respektu k emocionální zranitelnosti dítěte, adekvátní přípravu vyslychajícího, eliminaci tlaku a rušivých faktorů, a vytvoření podpůrného prostředí pro dítě, aby byl výslech co nejefektivnější a respektující individuální potřeby každého dítěte. Tímto způsobem lze minimalizovat negativní dopady výslechu na děti a zajistit, aby proces výslechu probíhal co nejbezpečněji a nejúčinněji.

Informace ze závěrů byly přehledně uspořádány do tabulky.

Kategorie	Charakteristika
<p>Kladné aspekty výsledku</p>	<p>spolupráce s rodiči a blízkými osobami dítěte, vytvoření neformální atmosféry a snížení traumatu dítěte, empatie, trpělivost, upřímnost a sebejistota vyslychajícího, získání důvěry, navázání kontaktu a překonání ostychu a strachu dítěte, zohlednění individuálních potřeb dítěte (teplo, světlo, potřeba pít či jít na záchod), klidnost a šetrnost přístupu vyslychajícího</p>
<p>Negativní aspekty výsledku</p>	<p>nepřipravenost vyslychajícího, nedostatečná znalost individuálních potřeb dítěte, zdravotní indispozice dítěte, vyslychajícího, nervózní, rozzlobení rodiče, kontraproduktivní strategie, jako je nátlak na dítě, nedostatek času, možnost narušení výsledku z vnějších faktorů</p>
<p>Speciální výsledková místnost</p>	<p>klidné prostředí bez rušivých elementů, bezpečné prostředí, soukromí a důvěrnost, možnost zaznamenání výsledku na DVD, minimalizace traumatizujících efektů, možnost věnování se plně dítěti a jeho potřebám, optimalizace podmínek pro dítě, neformální atmosféra a specifické vybavení</p>

Tabulka 1 Závěry praktické části

Závěr

Tato bakalářská práce se snažila podrobně prozkoumat problematiku výslechu dětí, s důrazem na specifické charakteristiky tohoto procesu. Analýza naznačuje, že výslech nezletilých osob představuje náročný a složitý proces, který vyžaduje individuální přístup. Každé dítě se vyvíjí odlišně, má rozdílné schopnosti vyjádření a reakce na stresové situace či traumatizující události. Pro vyslyšající osoby to představuje značné výzvy, které nelze podceňovat.

Přístup k výslechu dětí vyžaduje nejen znalost právních předpisů a taktik, ale také hluboké porozumění psychologickým aspektům dětského vývoje. Kvalifikovaní vyslyšající by měli být řádně vyškoleni a pravidelně se zdokonalovat, aby mohli úspěšně komunikovat s dětmi a minimalizovat negativní dopady výslechu.

Speciální výslechové místnosti přinášejí do tohoto procesu řadu výhod. Poskytují klidné a bezpečné prostředí, které pomáhá minimalizovat vnější rušení a udržuje soustředěnost dítěte. Díky možnosti záznamu výslechu lze následně analyzovat chování a výpovědi, což přispívá k úspěšnému vyšetřování a soudnímu procesu.

Cílem této práce bylo získat hlubší porozumění tomu, jaké faktory ovlivňují úspěšnost výslechu dětí a jakým způsobem lze tyto procesy optimalizovat. Identifikovali jsme klíčové aspekty výslechové praxe, včetně potřeby kvalifikovaného vyslyšajícího, důležitosti speciálních výslechových místností a nutnosti vhodné přípravy a vzdělávání v této oblasti.

Výsledky této práce ukazují, že správný přístup k výslechu dětí je klíčový pro zajištění spravedlivého procesu a minimalizaci negativních dopadů na dětské svědky. Důkladné pochopení psychologických a právních aspektů výslechu je nezbytné pro efektivní a profesionální provedení tohoto úkolu.

Seznam použité literatury

Monografie

BOEREE, C. George. Erik Erikson. Retrieved October, 2006

BOUKALOVÁ, Hedvika; GILLERNOVÁ, Ilona. Kapitoly z forenzní psychologie. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2020.

BROBERG, A.; KLINGBERG, Gunilla. Child and adolescent psychological development. Pediatric Dentistry: A Clinical Approach, 2009, str. 17-31.

ERIKSON, Erik H. Dětství a společnost. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-380-8.

EYSENCK, Michael W. a KEANE, Mark T. Kognitivní psychologie. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1559-4.

HOFFMAN, Christopher D. Investigative interviewing: strategies and techniques. International Foundation for Protection Officers, 2005.

JELÍNEK, Jiří a UHLÍŘOVÁ, Marta. Obhájce v trestním řízení. Teoretik. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-88-2.

KONRÁD, Zdeněk; NĚMEC, Miroslav a NOVOTNÝ, František. Vybrané otázky teorie a praxe výslechu. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-294-2. s 61-62

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0. s 147-148

LEVY, David A. Tools of critical thinking: Metathoughts for psychology. Waveland Press, 2009.

MATIÁŠEK, Jan; BÁRTA, Bohumil; SOUKUP, Jaroslav. Psychologie a výslechová praxe. Praha: Orbis, 1968. str.45-64

NĚMEC, Miroslav. Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-141-6.

MOSTON, Stephen. The suggestibility of children in interview studies. *First Language*, 1987, str. 67-78.

PAVLÁT, Josef. Otcovství, děti a rodina. *Česká a slovenská psychiatrie*, 2008, 104.4: 189-195.

PLHÁKOVÁ, Alena. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6. s 129

PLHÁKOVÁ, Alena. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6. s 193-207

PROCHÁZKOVÁ, Jana. Metodika používání demonstračních pomůcek při výslechu dětských obětí. Tiskárna MV, s. p. o., 2015.

SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5, str. 51-55

SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5, str. 55-58

SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5, str.19

SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5, str.19-20

SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5., s.13-20

SPURNÝ, Joža. Psychologie výslechu. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-846-5.

SMEJKAL, Vladimír. Role soudního znalce při řešení sporu. *SYSTEMS INTEGRATION*, 2008, 331.

VRIJ, Aldert, et al. Psychological perspectives on interrogation. *Perspectives on Psychological Science*, 2017, str. 927-955.

ZACHAROVÁ, Eva. Základy vývojové psychologie. Ostravská univerzita, Ostrava, 2012.

Zákonná úprava

§2 odst. 4 zákona č. 45/2013 Sb. odst. 4 Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty. [Praha]: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1. s 3

Webové stránky a elektronické zdroje.

MPSV, odbor 21. Systém sociálně právní ochrany dětí. Online. Dostupné z: <https://www.ospod.cz/informace/obecne/system-socialne-pravni-ochrany-deti-v-cr/>. [cit. 2024-03-03].

Důvěrník. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-doprovodu-duvernikem.aspx>. [cit. 2024-03-03].

Každá oběť má právo na citlivý přístup. Online. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=bStrNjN5oRQ>. [cit. 2024-02-18].

KOUDELKOVÁ, Jana. Zastoupení podle občanského zákoníku [online]. 2011 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://is.ambis.cz/th/a7v06/>. Bakalářská práce. AMBIS vysoká škola, a.s. Vedoucí práce Zdeněk MILÍK.

PROJEKT „SPECIÁLNÍ VÝSLECHOVÉ MÍSTNOSTI“ ISF/12/01. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-programy-fondu-eu-v-oblasti-vnitrnich-veci-isf-a-amif.aspx?q=Y2hudW09MjE%3d>. [cit. 2024-03-03].

Saul Mcleod, PhD. Piaget's Formal Operational Stage: Definition & Examples [online]. 2023 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/formal-operational.html>

Saul Mcleod, PhD. Piaget's Preoperational Stage [online]. 2023 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/preoperational.html>

Saul Mcleod, PhD. Piaget's Sensorimotor Stage Of Cognitive Development. Online. 2023. [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/sensorimotor.html>.

Saul Mcleod, PhD. The Concrete Operational Stage Of Cognitive Development [online]. 2023 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/concrete-operational.html>

Standard vybavení speciální výslechové místnosti pro zvlášť zranitelné oběti trestných činů., OPK MV a ÚSKPV. 2018. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2022/02/standard-svm.pdf>. [cit. 2023-11-20].

Seznam tabulek

Tabulka 1 Závěry praktické části	62
--	----

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s respondentkou č. 1

Příloha č. 2: Rozhovor s respondentkou č. 2

Příloha č. 1: Rozhovor s respondentkou č. 1

Jak se připravujete na výslech dětského svědka? Jak dlouho to taková příprava zabere?

Je to celkem individuální. Dělán výslechy do svých spisů ale i do spisů svých kolegů. Tudíž když to není můj spis tak si ho musím ho nastudovat načíst předešlé výslechy a podobně abych věděla z čeho čerpat na konkrétní výslech dané osoby. Vesměs to jsou zhruba 3 hodiny. Když se jedná o jeden z mých spisů tak je to práce koncepčně dlouhodobá. Bývá to tak že když to není přímo můj spis tak si ho vezmu domů a chystám se na něj doma. Když je ten spis můj tak už většinou vím co potřebuji zjistit, co potřebuji vědět a podle toho se pak ty otázky už odvíjí, takže to trvá "kratší dobu", protože zase tomu předchází práce se spisem a příprava na všechno.

Jaké jsou z vašeho pohledu fáze výslechu dětí?

Tak z mého pohledu to je fáze přípravná kdy právě dochází, k již zmiňované přípravě na samotný výslech. Přímo názvy, jak by měly být nevím, ale pak následuje taková fáze domluvy, kdy se domlouvá termín výslechu aby to všem vyhovovalo, protože taky záleží na tom jakým způsobem výslech probíhá, jestli za přítomnosti soudce jako neodkladný, neopakovatelný úkon, nebo jenom za přítomnosti OSPODU, případně obhájce (až po sdělení obvinění), zmocněnce BEZPLATNÁ POMOC PRO ZZO, důvěrník, ZZ, opatrovník. Pokud jsme už ve fázi vyšetřování (bylo sděleno obvinění), tak se vyrozumívají všechny osoby, které jsou potřeba k výslechu což je velice nutné a nezbytné pro konání výslechu. Pak následuje fáze, kdy se tam všichni sejdeme. Já většinou to dělám tak, že když to dítě přijde, tak se s ním snažím navázat nějaký prvotní kontakt, seznámit se, říct, jak se jmenuju, kdo jsem, proč tady jsem a jakože spíš jenom ten základ. Samozřejmě, co se týče těch věcí ohledně výslechu, to říkám až v té výslechové místnosti. Ale tak vesměs ty děti ví, proč tam jsou, nikdy to není, že by tam někdo přišel a úplně nevěděl, o čem se tam spolu jdeme bavit. I ti rodiče samozřejmě to dítě musí nějakým způsobem na to připravit. Pak to teda děláme tak, že já to dítě vezmu a jdu mu ukázat tu výslechovou místnost, aby v té místnosti už byl a tudíž až za mnou dojde „naostro“, tam nebylo poprvé, což si

myslím, že je celkem důležité, že to dítě neotevře dveře a nezačne se rozhlížet a tudíž by mi dítě přestalo dávat pozornost. Většinou to dělám tak, že ho vezmu, nechám ho se tam prostě porozhlídnout, podívat se všude, co tady je, kde co je, že pak už u toho výsledku je více soustředěné, že není tak roztěkané, že by mi hledělo všude kolem, co, kde jakoby je. Pak je samotný výslech a pak ta závěrečná fáze, kdy si nějakým způsobem shrneme, že to bylo třeba dobré, pochválím to dítě, protože to je taky strašně důležitý na ten závěr, že bylo šikovné, že se snažilo, že jako mu moc děkuju, že mi řeklo to, co jsem potřebovala třeba slyšet, že je statečné a podobně.

Jaké pozitivní okolnosti mu ovlivňovat průběh výslechu dětského svědka.

Rodiče bych vybrala jako základ, protože pokud ten rodič s vámi spolupracuje, tak je to 90 % úspěchu...samozřejmě ve chvíli, kdy to není kontraproduktivní, pokud ten rodič není třeba nějak zainteresovaný do té kauzy a tak, pak je to opačně. Ale z mého pohledu v 90 % prostě, když ten výslech dělám, tak ty nejbližší osoby vám hrozně pomůžou, protože pokud i ty nejbližší osoby vám věří, tak toho člověka dokážou připravit na to, aby věřil i on vám, i to dítě. Myslím si, že celkově nastolení té situace. Já se fakt snažím tím, jak jsem hodně živý člověk v těch situacích ubrat, tak o 90 % a být absolutně klidná, snažím se ty lidi fakt uklidnit, že když přijdou tak je uklidňuji, že je to v pořádku, že se budu snažit být co nejvíce šetrná. Bavím se s tím před tím dítětem i s tím rodičem, aby vidělo, že ten kontakt tam je navázaný. Jako pozitivně spoustu věcí dokážu ovlivnit sama a spoustu věcí neovlivním, takže i jsou prostě věci a hlavně povahy těch dětí, který, ikdyž bych se snažila sebevíc, stavěla na hlavu, tak s tím stejně tak nic neudělám.

Jakým způsobem zohledňujete individuální potřeby, věk dětí při provádění výslechu? Hraje to nějakou roli?

Ano, při každém výslechu. Nejde to brát vůbec nějak plošně, že bych si řekla, jo, dobrý, tak tohle bude ta a tak, ale beru to tak, že každý ten výslech je jinej, každý individuální, speciální. Je strašně zvláštní, že když si člověk myslí, že ten výslech, který bude, bude jednoduše, tak paradoxně bývá nejhorší, a ten, z kterého jsi víc nervózní a říkáš si Ježíš, tak teď to bude hrůza a to bude těžký,

tak paradoxně ten výslech třeba proběhne úplně na pohodu, a člověk má pak z toho takový dobrý pocit...nebo tak, vždycky má dobrý pocit, když se to samozřejmě podaří.

Jaké strategie sama používáte k podpoře otevřené a důvěrné komunikace s dětmi? Jakým způsobem získáváte důvěru od dětí? Jak dlouho to obvykle trvá?

Záleží. Za mě záleží velice na věku toho dítěte a na povaze toho dítěte. Jsou děti, který jsou prostě extroverti a se kterými nemáte problém, přijdou, sednou si hned, to jako vidíte, že to jako funguje. Já se snažím s nimi bavit normálně, nepovyšovat se nad nimi. Žádný že já jsem tady ten policajt a ty se tady blblabla. Snažím se chovat úplně normálně, tak, jak bych se s nimi bavila kdekoli jinde. Takže věk určitě, a k tomu samozřejmě přijatelný způsob komunikace – určitě tam nebudu na patnáctiletou holku šišlat, to by bylo blbý. Takže každý ten výslech je prostě individuální, každý prostě má své specifika. Nejde to brát plošně. Já třeba občas dělám to, že i volám na OSPOD, pokud to dítě jako sama neznám a ptám se, jaký to dítě je, jak komunikuje nebo nekomunikuje, abych i já věděla, na co se připravit, protože opravdu se mi stalo, že to dítě nekomunikovalo vůbec absolutně nic 0. Snažím hledat i alternativy k mluvení, nechávám je psát, nechávám je kreslit. Protože samozřejmě, že třeba těch sexuálních deliktů tam pro ty děti je strašně těžký o tom mluvit, jako i pro nás dospělý by bylo těžký mluvit o tom, jakým způsobem sexuálně žijeme s naším partnerem. Je pro ty děti těžký mi říct, co s tím klukem spolu dělali nebo tak, takže je to pro ně třeba jednodušší namalovat to anebo mi to napsat a vůbec se za to nezlobím, dělám to pravidelně, dělám to často, myslím si, že jako to má svůj smysl tady tohle.

Jaký vliv mohou mít další osoby v místnosti při výslechu?

Tak za mě další osoby při výslechu v místnosti pouze pokud to je v nezbytně nutných případech. Třeba teď zmíním zase příklad. Měla jsem holku. Viděli jsme, že na tom psychicky není vůbec dobře. Několikrát se pokusila o sebevraždu. Nicméně ten výslech teda sama chtěla podstoupit, což je ten základ, ona už v tu dobu měla 17, tudíž nebyla úplně malinká, a sama si prostě

řekla, že ten výslech podstoupit chce. Byli jsme ale domluvený s mamkou, že kdyby to úplně nešlo, že tam za námi přijde jako psychická podpora, ale jinak se nepřikláním k nikomu v té výslechovce. Mělo by to být fakt jenom mezi námi. Snažím se rodičům vždy vysvětlit, že to dítě se mnou komunikuje jinak, když on tam nejsou, že mi těch věcí prostě řekne víc, než když by tam u toho byli, takže za mě další osoby u výslechu absolutně kontraproduktivní.

Které strategie při provádění výslechu jsou z vašeho pohledu nefunkční nebo neefektivní?

Já mám pocit, že když to nejde, tak člověk vyzkouší úplně všechno, aby něco zafungovalo, protože při každém výslechu bude něco, co bude v tu chvíli bude nefunkční. Třeba, co u jinýho funguje, u toho druhýho fungovat nebude. Za mě určitě zbrklost nebo nějaký jako nátlak na to dítě, že teď jako musíš to říct prostě něco nebo podobného, to je úplně mimo mísu. To dítě fakt potřebuje čas, a tím že každý to dítě je jiný, potřebuje každý jiný čas. Jeden je po půl minutě schopný mi tu větu třeba říct a zase druhý pět minut sedí a nic mi neřekne. Prostě ten prostor je potřeba tam nechat tomu dítěti a je to individuální kolik času bude každé potřebovat. Je potřeba být při tom výslechu připravený úplně na vše, jako fakt tahat to z rukávu, prostě být připravený úplně cokoliv.

Jaké negativní okolnosti mohou ovlivňovat průběh výslechu dítěte?

Ona ta negativní okolnost už je samotnej ten výslech. Ale prostě jsme tam od toho, abychom co nejmíň zmírnili ten následek toho výslechu, a proto ty místnosti jsou udělaný tak, aby to mělo co nejmenší negativní dopad na to dítě. Co určitě beru jako negativní okolnost je určitě rozzlobený rodič, nervózní. Nejblíží lidi okolo jsou prostě věci, který ten výslech strašně ovlivní. Pak samozřejmě i psychický stav toho vyslychajícího, protože zase nejsme roboti, jsme jenom lidi. Můžu být nemocná, a nemusí mi být dobře a pak ten výslech asi třeba nebude takový, jaký by byl, kdybych byla úplně v pohodě. A to samé opačně. Pokud by tomu dítěti nebylo dobře, tak já bych to třeba zrušila a vůbec bych to dítě netlačila. Kdyby mi ráno maminka zavolala že má dítě horečku nebo tak, tak určitě to nebudeme hrotit.

Jak se snažíte minimalizovat možné traumatizující efekty výslechu na psychické zdraví dítěte?

No, jako tak snažím se je navést, protože některý ty děti jako asi úplně třeba přesně neví jakoby, co je to špatný z toho, co se dělo, protože ne vždycky jsou schopný jakoby to selektovat z toho jednání třeba toho dědy nebo nevím, té osoby, která třeba se dopouštěla na nich nějakého toho sexuálního násilí, řekněme, Jako určitě jim nechávám prostor a čas, snažím se uklidnit v tom, že kdyby chtěli kdykoliv skončit, tak mi řeknou a nebudu se na ně zlobit. Říkám jim hlavně, že pokud by něco nevěděli, tak ať mi řeknou, že to neví, že se na ně nebudu zlobit, že chápu, že už je to dlouho, že si to nemůžou pamatovat. Snažím se jim dát najevo, že tam nejsem od toho, abych je soudila, že se tomu nebudu smát, že si o tom nic nemyslím, že tam jsem prostě jenom proto, abych si s ním o tom povídala a že doufám, že tím povídáním jsem mu uleví. To jsou takové věci, které třeba jim fakt jako říkám, aby věděli že prostě nemám na to žádný názor, nejsem tam s nějakým názorem na ně na to, co udělali, nebo když se mám třeba bavit o tom pachateli, že prostě potřebuji vědět tak jak to bylo a stud prostě neřešme. Pak řeknu třeba, jo, rozumím, chápu, že se ti o tom špatně mluví, rozumím tomu, že to není úplně jednoduchý, takovéto pochopení, jako snažit se fakt být jako člověk a vcítit se do toho dítěte, jak musí být strašně těžký o takových věcech mluvit s člověkem, kterého vidí poprvé.

Strategie používáte k tomu, aby se předešlo přerušení nebo ukončení výslechu?

Já bych to nenazvala úplně strategiema, já bych to nazvala spíš takovým jako pokusem o to, to dítě rozmluvit, protože, jak jsem už říkala, měla jsem výslech patnáctileté holky, ona mi při příchodu nepodala ani ruku, nic mi neřekla, odmítala se mnou absolutně komunikovat, těch prvních 10 minut výslechu bylo asi nejdelších v mém životě, protože ona opravdu nechtěla vůbec mluvit. Až pak asi po těch 10 minutách jsem jí navrhla - kdybych ti dala papír a tužku, co kdybys mi psala ty odpovědi na ty moje otázky. Šlo by to tak? Ona zakývala hlavou, že teda jo, protože jinak nemluvila, jenom kývala ramenama, kývala hlavou, jako ano, ne. Dostala papír, tužku do ruky a veškerý odpovědi mi napsala. Takže jak říkám, neříkám tomu úplně strategie, ale prostě mám takové věci, které, když je

nejhůř, tak jsem schopna použít. U těch malých dětí bych volila asi kreslení, u těch starších psaní. No, a pak samozřejmě máme anatomické pomůcky a Jája Pája.

Do jaké míry ovlivňuje speciální výslechová místnost průběh výslechu?

Ovlivňuje hlavně děti, seniory a zvláště zranitelné oběti, pro které je tak výslech méně psychicky náročný.

Je podle vás rozdíl mezi kvalitou výslechu mezi výslechem prováděným v SVM a kanceláři?

Ano, u výslechu ve speciální výslechové místnosti se mohu soustředit pouze na oběť, dítě nebo pachatele a reagovat tak i neverbální projevy těchto osob, v kanceláři pak musím psát a podobně a nemám prostor osobu do takové míry sledovat.

Jaké hlavní benefity má dle vás speciální výslechová místnost v souvislosti s výslechem dětí?

Za mě je to určitě neformálnost. Snížení traumatu toho dítěte z výslechu. Myslím si, že i pro toho policistu nebo třeba pro mě je to jednodušší. Je to jednodušší v tom, že jsem schopna se víc soustředit na to dítě, nemusím řešit tu psanou formu. Dítě se přece jenom bude cítit klidnější a jistější v takovém obýváčku než někde na policii s šedýma skříněma, kde je šum, na chodbě občas bouchnou dveře, někdo zakřičí. V SVM je klid, jsme tam sami, je to soukromá věc. To dítě nemá pocit, že u toho sedí někdo další, že někdo další to poslouchá.

Jak často se využívá speciální výslechová místnost?

No, v našem případě vzhledem k tomu, že jí tady na oddělení nemáme, tak bych řekla méně, protože musíme dojíždět což je obtížné v některých případech. Aktuálně ji využívám v případech, kdy sama vím, že je to nezbytně nutné. V případech, kdy potřebuju psychologický vyšetření dítěte, posouzení jejich psychického stavu. Pak samozřejmě zachycení výslechu pokud se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon a potřebuji k tomu tudíž přítomnost soudce. Já jsem hodně flexibilní, jezdím do Přerova, protože jsem schopná se prostě domluvit kdekoliv. Snažím se to ulehčit i té rodině, aby nemusela za mnou třeba

jezdit někam až do Zlína pokud prostě jsou tam někde třeba z Přerovska. Samozřejmě to ne vždycky jde, někdy to nemusí být technicky možné. Co se týče třeba cestování tak se snažíme vyjít vstříc podmínkám, protože ne vždycky jde aby to dítě dovezla maminka do jinýho města protože tam je výslechovka, takže jsme holčičku vezli my do Přerova respektive já jsem ji tehdy vezla. Za té jízdy se člověk snaží odlehčit trochu to napětí, snažíme se bavit o jiných věcech například co to dítě má rádo, kam chodí do školy a takové ty běžné základní otázky, aby se ta cesta trošku rozbila.

Pro jaké případy se nejvíce využívá SVM?

Tak za mě se určitě nejvíce využívá na výslechy menších dětí, obětí trestných činů, ale nejenom těch, ale i svědků, nebo pachatelů. Jinak co se týče oblastí, tak ty sexuální delikty z důvodu, že tam máme ty anatomický loutky s těma řekněme, pohlavníma orgánama, otvorama a podobně. V rámci toho je jednodušší ten výslech s tím dítětem víc, protože ono to pomůže k tomu, aby se ta věc lépe řekla, protože se to mnohdy lépe ukazuje, než popisuje slovy, kdy kolikrát to dítě ani ty slova nezná správný, každý dítě má svoje názvy. Takže tam určitě ty sexuální věci a pak i výslechy osob které jsou mentálně retardované nebo postižené kdy ta jejich mentální zralost může být někde na úrovni osmiletého dítěte, sedmiletého.

Je něco, co vám chybí ve SVM a sama byste to ocenila při výslechu dětí?

Řekněme si, že každá ta výslechová místnost není stejná, každá je lehce jiná, jedna je třeba větší, barevně jinačí, jinak udělaná a podobně. Ale jedna věc, která mi chyběla v Přerově, je přístup do ETŘetka, že prostě se tam nedostanu. Jasně, dá se na to připravit, jsou flashky, vytiskneme výslechy podobně, ale určitě by to byl větší komfort pro ty policisty. Sama za sebe bych si přála v té výslechovce mít i ten počítač i z toho důvodu, abych třeba ten výslech mohla dělat tam, aby to nebylo tady v kanceláři, ale bylo by to tam na tom místě, kde to je hezčí, kde to bude útulnější, kde nebudeme mít pocit, že jsme na policii. Seděli tam v tom obýváčku spolu, než třeba tady, kde to je takové jako chladné.

Příloha č. 2: Rozhovor s respondentkou č. 2

Jak se připravujete na výslech dětského svědka? Jak dlouho to taková příprava zabere?

je to individuální, případ od případu. Roli hraje věk dítěte, mentální, sociální i fyzická vyspělost. Také roli hraje, zda se jedná o případ, který již nějakou dobu šetříš či se jedná o věc, která ti napadne ve výjezdu. Také zda se jedná o oběť, svědka či pachatele. Všeobecně platí řádné nastudování spisového materiálu, být řádně obeznámen s poměry dítěte v rodině, ve škole, kamarády. Je třeba mít věci vyslechnuto co nejvíce lidí.... Hodně se mi osvědčilo přijít s dítětem do kontaktu ještě před samotným výslechem, dítě získá alespoň nějakou důvěru, nejsem pro něj už cizí paní. Je důležité pochopit princip SVM – nedoporučuje se mít u sebe spisový materiál, listovat ve spisu před dítětem, je důležitá přímá interakce s dítětem a ne se schovávat za spis. Musíš být připravena na jakoukoliv reakci dítěte. Kolikrát tě sdělení zaskočí, ale ty musíš zůstat nad věcí – nekomentovat, nevyčítat, nepochybovat, pouze rozvést, nereagovat grimasou. Děti jsou na tohle velmi citlivé a můžeš si tím zavřít cestu ke zjištění skutečností. Příprava spočívá v souhrnu otázek, kdy ale musíš reagovat na sdělení dítěte a mnohdy se ani k otázkám nedostaneš. Taky musíš být připravena na to, že dítě nechce slovně popsat událost, ale může ji předvést na “panenkách”, na sobě, napsat či nakreslit. Důležité je, aby kolega, který je v druhé místnosti, sledoval pečlivě celý výslech a případně posléze otázky doplnil – vysvětlím osobně. Důležité je vyrozumění OSPOD, obhájce, zmocněnec, zákonný zástupce. V SVM jsou 4 kamery, snímají vše a nahrávka taktéž zachytí vše. To je také důležité si uvědomit, protože mnohdy tyto výslechy jsou jediným důkazem a jsou použity u soudu. Tedy jednoznačně nelze časově vymezit čas pro přípravu.

Jaké jsou z vašeho pohledu fáze výslechu dětí?

Příprava – po právní stránce - dodržení řádné protokolace, koho, kde, kdy, v kolik hodin, proč, proti komu, za přítomnosti koho výslech konám a řádně poučit přiměřeně dítěti, přistoupit k výslechu, sledovat reakce dítěte, reagovat na jeho potřeby, oddech, vrácení se k projednávanému

Jaké pozitivní okolnosti mohou ovlivňovat průběh výslechu dětského svědka?

Osobnost vyslychajiciho, získání důvěry, navázání kontaktu, překonání ostychu, strachu, nedůvěry dítěte.

Jakým způsobem zohledňujete individuální potřeby a věk dětí při provádění výslechů? Hraje to při výslechu roli?

všeobecně platí, že čím menší dítě, tím kratší čas, ale za mě je tohle blbost. Prostě některé dítě to vyhrkne hned na první dobrou a z někteřeho to leze jak z chlupaté deky. Hodně se zohledňuje právě mentální a sociální vyspělost. Co se týče individuálních potřeb, spíše se jedná o klasické – teplo, zima, světlo, rušivé elementy, potřeba pít, jít na záchod, snažím se to udělat co nejpříjemnější v rámci mezí pro to dítě.

Jaké strategie sama používáte k podpoře otevřené a důvěrné komunikace s dětmi a mladistvými během výslechu? Jakým způsobem získáváte důvěru od dětí? Jak dlouho obvykle trvá, než se dítě otevře?

opět, nelze udělat škatulky s údaji. Musíš si uvědomit, že ty jsi sice ten co výslech vede, ale dítě určuje jeho rytmus. Budu mít šikovné šestileté dítě, kdy za půl hodiny nebudu co řešit a následně se hodinu budu trápit s 16letou holkou. Za mě hlavně: trpělivost, empaticnost, umět naslouchat, upřímnost, nebýt afektovaná, být sebejistá. Dítě musí vědět, že ty jsi ta, co ho nebude soudit, co ho nezklame, nezradí. Tím, že si ve SVM nic nezaznamenáváš, musíš sdělení držet v hlavě a následně se k tomu dostat. Nechat dítě nejdříve mluvit samo až pokud to nejde, začít s otázkami.

Jaký vliv mohou mít další osoby v místnosti při výslechu?

nejsem zastáncem dalších osob. Dítě můžou rozptylovat, už musí o věci vypovídat před dvěma osobami, může to být kontraproduktivní. Naopak ale dítě může být navázáno třeba na tetu z DD a tato osoba může být psychickou oporou. Nikdy do SVM nebrat zákonné zástupce či osoby, které potřebuji ve věci vyslechnout jako svědky. Tím si je odbourám. Přítomnost další osoby je v režii vyslychajiciho a musí zvážit, zda to bude přínosné.

Které strategie při provádění výslechu jsou z vašeho pohledu nefunkční nebo neefektivní?

“tlačení na pilu”

Jaké negativní okolnosti mohou ovlivňovat průběh výslechu dítěte?

nepřipravenost vyslychajícího, zdravotní indispozice dítěte, narušení výslechu zvenčí

Jak se snažíte minimalizovat možné traumatizující efekty výslechu na psychické zdraví dítěte?

citlivým přístupem a provedením výslechu v SVM, to slouží k zabránění druhotné viktimizace obětí

Které strategie používáte k tomu, aby se předešlo přerušení nebo ukončení výslechu? Do jaké míry ovlivňuje speciální výslechová místnost průběh výslechu?

viz předešlé

Je podle vás rozdíl mezi kvalitou výslechu mezi výslechem prováděným v SVM a kanceláři?

Ano a velký rozdíl. Pro představu – v kanceláři sedí nejméně další tři lidé, datluju do počítače, nesoustředím se na sdělení dítěte, ale na to, jestli nedělám pravopisné chyby. Ve SVM je příjemné prostředí, nikdo nedatluje, vyslychající se soustředí pouze na dítě.

Jaké hlavní benefity má dle vás speciální výslechová místnost v souvislosti s výslechem dětí?

viz výše – zabránění druhotné viktimizace, dosažení řádné výpovědi, která je zaznamenána na DVD, použitelnost u soudu, neopakovatelnost úkonu

Jak často se využívá speciální výslechová místnost?

na tohle jsou statistiky

Pro jaké případy se nejvíce využívá SVM?

výslech dětského svědka, zvláště zranitelných obětí (senioři, oběti sexuálních útoků, mentálně postižení...), oběti domácího násilí, ale i děti či mladistvý páchající trestnou činností...

Je něco, co vám chybí ve SVM a sama byste to ocenila při výslechu dětí?

nic mě nenapadá